

Kancelaria Prezesa
Rady Ministrów

UNIwersytet
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU
Biblioteka Uniwersytecka

II Ogólnopolski Zjazd Badaczy Polonii

Toruń
24-26 listopada 2022 r.

Skład / projekt okładki:

Agnieszka Koprowska

Ilustracja na okładce ze zbiorów Archiwum Emigracji
– Muzeum Uniwersyteckiego Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu.

Druk i oprawa:

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika

Redakcja: ul. Gagarina 5, 87-100 Toruń

tel. (56) 611 42 95, fax. (56) 611 47 05

e-mail: wydawnictwo@umk.pl

<https://wydawnictwo.umk.pl/>

SPIS TREŚCI

1. Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu
2. Archiwum Emigracji i Muzeum Uniwersyteckie,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
3. Archiwum Instytut Pamięci Narodowej
4. Biblioteka Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej
im. Ks. Jana Jabłońskiego TChr
5. Centrum Badań Migracyjnych, Uniwersytet
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
6. Centrum Studiów Migracyjnych, Uniwersytet Łódzki
7. Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych,
Uniwersytet Jagielloński
8. Komisja Międzywydziałowa Polskiej Akademii Umiejętności
do Badań Diaspory Polskiej
9. Komitet Badań nad Migracjami PAN
10. Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego,
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
11. Muzeum Emigracji w Gdyni
12. Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji,
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
13. Ośrodek Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski
14. Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym,
Katolicki Uniwersytet Lubelski
15. Ośrodek KARTA
16. Pracownia Archiwum Oficyny Poetów i Malarzy,
Uniwersytet Jagielloński
17. Pracownia Badań na Polską Emigracją w Niemczech,
Uniwersytet Wrocławski
18. Sekcja Badań nad Polonią i Polakami na Świecie,
Uniwersytet Rzeszowski
19. Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu

Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu
ul. Świętego Józefa 23/35
87-100 Toruń
katarzyna.cegielska@aksim.edu.pl

Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, od kiedy powstała (2001 r.), organizuje coroczne Forum Polonijne skupiające Polonię i Polaków zza wschodniej granicy. Wielokrotnie uczestniczył w nich ks. biskup Stanisław Stefanek jako biskup łomżyński. Z racji przynależności do zgromadzenia księży chrystusowców nie obce były mu sprawy Polonii. Ostatnie badania prowadzone w Uczelni dotyczą polonijnej działalności księdza biskupa Stanisława Stefanka. W lipcu 2022 roku AKSiM z pełnomocnikiem Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą zorganizowała konferencję „Dzieło Księdza Biskupa Stanisława Stefanka TChr dla Polonii i Polaków za granicą”, która odbyła się w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w Warszawie.

W czasie naukowego wydarzenia prelegenci wygłosili referaty: „Polonijny rys działalności księdza biskupa Stanisława Stefanka” (ks. prof. Paweł Bortkiewicz TChr), „Troskę księdza biskupa Stanisława Stefanka o rodzinę w Polsce i na emigracji” (dr Bożena Bassa), „Medialny aspekt działalności Księdza Biskupa Stanisława Stefanka” (o. dr Zdzisław Klafka), „Ksiądz Biskup Stanisław Stefanek TChr we wspomnieniach duszpaste-rzy polonijnych i Polonii” (red. Katarzyna Cegielska), „Geneza powstania książki pt. „Świadek ewangelicznej dobroci. Zbiór wspomnień o Księdzu

Biskupie Stanisławie Stefanku” (ks. Krzysztof Jurczak).
Przyczynkiem do powstania konferencji było wydanie wspomnień rodzin
o biskupie.

Obecnie w AKSiM trwają prace nad książką pokonferencyjną poszerzoną
o bogate kalendarium polonijnej działalności księdza biskupa Stanisława
Stefanka zawierające zarówno okres szczeciński (kiedy był sufraganiem
diecezji szczecińsko-kamieńskiej), jak i łomżyński
(kiedy był ordynariuszem łomżyńskim, a następnie biskupem seniorem).
„Świadek ewangelicznej dobroci. Zbiór wspomnień o Księdzu Biskupie
Stanisławie Stefanku TChr”, red. Katarzyna Cegielska,
s. Maksymiliana Lont CSFN, Łapy 2022.

Archiwum Emigracji The Archives of Polish Emigration

Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu
ul. Gagarina 13
87-100 Toruń
Mirosław A. Supruniuk, mas@umk.pl

Archiwum Emigracji powstało w 1994 roku, choć koncepcja zrodziła się w 1992. Pretekstem było pozyskanie dla Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, archiwum redakcyjnego londyńskich „Wiadomości”. Twórcą Archiwum Emigracji było Mirosław A. Supruniuk. Archiwum Emigracji jest obecnie połączone z Muzeum Uniwersyteckim. Obie instytucje mają wzajemnie się uzupełniające zadania: Archiwum Emigracji gromadzi archiwa i spuścizny, pamiątki, książki i prasę, po instytucjach i wybitnych osobistościach emigracji polskiej XX wieku; Muzeum Uniwersyteckie gromadzi dzieła sztuki polskich artystów tworzących na obczyźnie.

Zakres badań naukowych:

Archiwum Emigracji prowadzi badania nad kulturą, nauką i sztuką emigracji polskiej XX wieku, we wszystkich jej aspektach: źródłoznawczym, bio-bibliograficznym, dotyczącym edytorstwa i czasopiśmiennictwa, muzealnictwa i naukoznawstwa, krytyki i historii sztuki, dziejów instytucji kultury i życia społecznego oraz historii i literaturoznawstwa. Archiwum Emigracji tworzy również warsztat do badań historycznych, gromadząc oryginalne archiwa i dzieła sztuki.

Najważniejsze osiągnięcia:

- pozyskanie ponad 400 spuścizn i zespołów dokumentów, ponad 35 tys. dzieł sztuki, konferencje naukowe, wystawy, realizowane granty i ponad 120 publikacji. Prowadzenie rocznika „Archiwum Emigracji” i przyznawanie dorocznej nagrody za prace magisterskie i doktorskie poświęcone emigracji.

Najważniejsze publikacje:

- ponad 130 książek i broszur,
- 29 tomów rocznika,
- katalogi wystaw,
- książki literackie,
- albumy.
- Wśród nich inedita literackie: Cz. Miłosz Wielkie pokuszenie. Bieliński i jednorozec; M. Danilewicz Zielińska Fado o moim życiu.
- Cennym wydawnictwem jest 12 tomów katalogów dzieł sztuki z kolekcji Muzeum Uniwersyteckiego, 5 tomów serii „Polska krytyka sztuki na emigracji 1940–2000”, 9 tomów Listów do redaktorów „Wiadomości”, Uporządkować wspomnienia. Nieautoryzowane rozmowy z Jerzym Giedroyciem, oraz pierwsze polskie wydanie książki Arch Puddington, Rozgłośnie wolności. Tryumf Radia Wolna Europa i Radia Swoboda w zimnej wojnie.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

- ponad 400 spuścizn, zespołów archiwalnych i kolekcji dokumentów, dotyczących polskich instytucji wychodźczych, osób i wydarzeń. Wśród najważniejszych: archiwum oraz pamiątki po tygodniku „Wiadomości”. Ponadto wielki zespół prasy i wydawnictw emigracyjnych i księgozbiór prac o emigracji.

Współpraca międzynarodowa:

- współpracujemy z uniwersytetami w USA, Francji i Wielkiej Brytanii, oraz z polskimi instytucjami wychodźczymi. Wydaliśmy książki wspólnie z: Columbia University i Sorboną.

Archiwum Pełne Pamięci The Archive Full of Remembrance

Archiwum Pełne Pamięci
Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
ul. Janusza Kurtyki 1
02-676 Warszawa
www.archiwumpamieci.pl
tel. +48 600 974 144
e-mail: app@ipn.gov.pl

Jednym z głównych zadań Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu jest między innymi ewidencjonowanie, gromadzenie, przechowywanie, opracowywanie, zabezpieczenie i udostępnianie dokumentów związanych z działaniem organów bezpieczeństwa państwa czy zbrodni popełnionych na polskich obywatelach z rąk sowieckich i nazistowskich. Jednakże wiele osób, niemal od początku działania Archiwum IPN, okazując olbrzymie zaufanie, wyraziło pragnienie, by rodzinne pamiątki mogły znaleźć swoje miejsce na naszych półkach.

Od maja 2017 roku ten oddolny, społeczny ruch przybrał formę projektu Archiwum Pełne Pamięci, w ramach którego gromadzone są archiwalia prezentujące losy Narodu Polskiego w latach 1917–1990. Od tego czasu od osób prywatnych do zasobu archiwalnego IPN udało się pozyskać niemal 1800 nabytków. Po pięciu latach funkcjonowania projektu podjęto

działania, by dotrzeć nie tylko do jak największej liczby darczyńców, lecz także, by rozszerzyć współpracę zagraniczną i partnerstwo krajowe. Do tego ma służyć nowa strona internetowa z możliwością przesyłania dokumentów do oceny archiwalnej z dowolnego urządzenia elektronicznego. Wysłaliśmy również z propozycją – zwłaszcza do organizacji, stowarzyszeń czy fundacji o charakterze polonijnym – wsparcia w interesującym ich zakresie. Proponujemy konsultacje, szkolenia, konserwację i fumigację, digitalizację materiałów, pomoc w porządkowaniu, zabezpieczeniu technicznym oraz tworzeniu ewidencji ich zbiorów. Mamy już doświadczenie w podejmowaniu tego typu działań. Pierwsza umowa o współpracy z instytucją polonijną została podpisana w 2008 r. ze Studium Polski Podziemnej w Londynie. Do tej pory Archiwum IPN nawiązało kontakt z 23 instytucjami, są to między innymi: Papieski Instytut Studiów Kościelnych w Rzymie, Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku, Polski Instytut Naukowy w Kanadzie, Polski Instytut Badawczy i Muzeum w Budapeszcie. Od wielu lat współdziałamy na archiwalnym polu wraz z instytucjami zrzeszonymi w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie – przedstawiciele Archiwum IPN są obecni na poszczególnych sesjach oraz współorganizowaliśmy XLI Stałą Konferencję MABPZ w Lublinie w 2019 r.

Ponadto dokładamy wszelkich starań, by pozyskiwać materiały dotyczące losów Narodu Polskiego, a które są przechowywane w archiwach zagranicznych, takich jak Muzeum Holocaustu w Waszyngtonie, Akademia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Gruzji w Tbilisi, Litewskie Archiwum Akt Specjalnych w Wilnie czy Archiwa Obwodowe w Ukrainie (Chmielnicki, Odessa, Winnica).

Nasze inicjatywy przyniosły wymierne efekty w postaci wykonania blisko 1,8 miliona skanów, które przekładają się na 27 tysięcy jednostek i 346 kolekcji – wspomniane kopie cyfrowe zasilily zasób archiwalny IPN. Nasi darczyńcy pochodzą nie tylko z Polski, lecz także pojawiają się osoby i instytucje z zagranicy, które podzieliły się z nami swoimi archiwami. Byli to mieszkańcy takich krajów, jak: Republika Południowej Afryki, Stany Zjednoczone, Australia, Włochy, Szkocja, Francja, Wielka Brytania i inne –

co świadczy o tym, jak w wyniku różnych perturbacji życiowych, najczęściej związanych z historią II wojny światowej oraz emigracją solidarnościową, Polacy rozproszyli się po świecie, a jednak nadal pamiętają i czują się związani z Ojczyzną. Jeszcze przed oficjalnym uruchomieniem projektu Archiwum Pełne Pamięci, w 2014 r. z Kanady do Warszawy trafiła spuścizna archiwalna po Stanisławie Bobrze-Tylindze, byłym żołnierzu Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych. Natomiast rok później z Archiwum IPN nawiązała kontakt pani Roma Boniecka, która chciała spełnić ostatnią wolę swojej przyjaciółki, profesor Anny Cieniały i przekazała całe archiwum jednej z najznamienitszych polskich historyczek na obczyźnie.

Następnym krokiem podejmowanym przez Archiwum Pełne Pamięci jest popularyzacja historii najnowszej opowiedzianej przez pryzmat pozyskanych w ramach projektu materiałów. Do najważniejszych osiągnięć w tym zakresie zaliczamy serię podcastów dostępnych na platformach Spotify i Apple Podcasts, wystawę zatytułowaną Ramię krzep – Ojczyźnie służ. 135. rocznica powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce, prezentowaną w Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce (również w postaci wystawy planszowej, która tylko do tej pory została już zaprezentowana w Warszawie, Warce i Zakopanem) oraz przywrócenie pamięci o Tadeuszu Starzyńskim, oficerze Policji Państwowej, cichociemnym, więźniu Mokotowa w postaci wystawy mającej miejsce w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie w 2018 r.

Ważne pokłosie ofiarowanych domowych archiwów stanowią przygotowane przez pracowników IPN publikacje: „...aby każdy okruch historii został uratowany!” Archiwum Pełne Pamięci pod redakcją Teresy Gallewicz-Dołowej i Wojciecha Kujawy, prezentująca 45 historii opartych na kanwie nabytków przekazanych przez osoby prywatne; A miało być tak pięknie... Historia Ewy i Jerzego Stolarskich przybliżająca życie małżonków, przedstawicieli pokolenia Kolumbów, których życie w tragiczny sposób zostało uwikłane w tragiczną codzienność lat 40. i 50. XX wieku; „Zamiast Twojego uśmiechu, Polsko, mamy łzy i uśmiech niedoli”. Pamiętnik z Syberii, Iranu i Libanu

(w postaci książkowej i audiobooka) autorstwa Wandy Barbary Kociuby, która jako nastoletnia dziewczynka została deportowana na Syberię i następnie ewakuowana z armią Andersa na Bliski Wschód oraz wydana w 2022 r. dwujęzyczna publikacja – Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu przygotowana przez IPN i Muzeum Tadeusza Kościuszki w Solurze przedstawiająca historię pomnika grobowego Tadeusza Kościuszki i Kaplicy Polskiej w Szwajcarii oraz fakty związane z internowaniem żołnierzy 2. Dywizji Strzelców Pieszych.

Pracownicy Archiwum IPN dokładają wszelkich starań, by wszystkie ofiarowane materiały w ramach Archiwum Pełnego Pamięci były w odpowiedni sposób zabezpieczane, opracowane oraz konserwowane, by mogły w stanie nienaruszonym przetrwać kolejne lata i służyć naukowcom, dziennikarzom oraz wszystkim osobom zainteresowanym.

**Biblioteka Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii
Zagranicznej im. Ks. Jana Jabłońskiego TChr
Library of the Society of Christ for the Polish Diaspora
abroad Fr. Jan Jabłonski SChr**

Biblioteka Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej
Im. Ks. Jana Jabłońskiego TChr
ul. Panny Marii 4
61-108 Poznań
e-mail : wymiana.bibl@chrystusowcy.pl

Biblioteka Towarzystwa Chrystusowego dla Polonii Zagranicznej została założona przez Księdza Jana Jabłońskiego w roku 1978. W naszej Bibliotece zgromadziliśmy owoce wieloletniej działalności środowisk emigracyjnych. Dzięki aktywności i pomocy Polaków z całego świata udało nam się stworzyć wspaniałą i cenną księgozbiór. Jednym z naszych najważniejszych darczyńców jest Pan Jan Kowalik. W Jego zbiorach znalazły się pisane ręcznie biuletyny obozowe, gazetki z początku wieków wydawane przez polskich misjonarzy, prasa wojenna i powojenna z 60 krajów. Ta rewelacyjna kolekcja w początkach lat osiemdziesiątych została przekazana Bibliotece Towarzystwa Chrystusowego. Ponieważ nie mogła być wwieziona do komunistycznej PRL, została zdeponowana na jednej z polonijnych parafii w Niemczech. Dopiero po roku 1989 zbiory trafiły do Poznania.

Głównym celem naszej Biblioteki jest gromadzenie, archiwizacja i opracowywanie dorobku Polskiego Wychodźstwa oraz dbałość o to, aby nic, co dotyczy Polonii nie przepadło bezpowrotnie. Dlatego też niejednokrotnie zwracaliśmy i nadal zwracamy się z apelem zarówno do wszelkich organizacji jak i osób prywatnych o przekazywanie nam własnych zbiorów lub książek po likwidowanych bibliotekach. W Bibliotece Towarzystwa Chrystusowego znajdują one godne miejsce i służą zarówno klerikom, przygotowującym się do pracy wśród Polonii na całym świecie, jak i pracownikom naukowym zainteresowanym dziejami Polaków na emigracji.

Zakres zainteresowania badawczego:

Biblioteka gromadzi książki i czasopisma z wielu dziedzin naukowych ale przede wszystkim z zakresu teologii, filozofii, historii, psychologii a także nauk społecznych zarówno w języku polskim jak i angielskim, niemieckim, francuskim, włoskim i innych. Jednakże główny nacisk położony jest na zbieranie i opracowywanie wszelkich publikacji dotyczących Polaków przebywających poza granicami naszej Ojczyzny. W miarę możliwości gromadzimy również wszelakie dzieła polskich autorów, którzy wydają swoje dzieła poza granicami kraju.

Najważniejsze osiągnięcia:

Najważniejszym osiągnięciem a jednocześnie głównym celem naszej Biblioteki jest gromadzenie, archiwizacja i opracowywanie dorobku Polskiego Wychodźstwa oraz dbałość o to, aby nic, co dotyczy Polonii nie przepadło bezpowrotnie. Na szczególne wyróżnienie zasługuje wspomniana już wcześniej kolekcja Jana Kowalika, która jest unikatowa na skalę światową. Wiele biuletynów czy broszur z tejsze kolekcji z lat wojennych czy powojennych posiada wyłącznie nasza biblioteka. Dbamy o to, aby wszelkie pozycje dotyczące wychodźstwa polskiego znalazły się w naszych zbiorach dlatego też - jak już zostało wcześniej wspomniane - staramy zwracać się z apelem zarówno do wszelkich organizacji jak i osób prywatnych o przekazywanie nam własnych zbiorów lub książek po likwidowanych bibliotekach ponieważ

w Bibliotece Towarzystwa Chrystusowego znajdują one godne miejsce i będą dalej służyły zarówno klerykom jak pracownikom naukowym zainteresowanym dziejami Polaków na emigracji.

Kolejnym – wartym uwagi – osiągnięciem jest fakt, że na przełomie 2015/2016 roku dołączyliśmy do centralnego katalogu bibliotek naukowych i akademickich NUKAT, dzięki czemu nasze zbiory stały się jeszcze łatwiej dostępne i często korzystają z nich magistranci i doktoranci różnych uczelni. Często są to pozycje unikatowe i niepowtarzalne w skali całego kraju, częstokroć nasza biblioteka jest jedyną, która posiada dany tytuł w całej Polsce.

Najważniejsze publikacje:

Biblioteka jako instytucja niestety nie wydaje żadnych publikacji dotyczących Polonii. Może się natomiast poszczycić imponującym zbiorem ponad 30 tysięcy pozycji książkowych dotyczących Polonii przebywającej na całym świecie.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Zasoby naszej Biblioteki można podzielić na dwa zbiory: podstawowy i specjalny. W skład zbioru podstawowego wchodzi księgozbiór złożony z ponad 65.000 opracowanych pozycji książkowych i ponad 2.000 tytułów czasopism z zakresu nauk teologicznych, filozoficznych, historycznych i społecznych. Do zbiorów specjalnych zaliczamy księgozbiór polonijny oraz emigracyjny. Jest to jedyna w swoim rodzaju kolekcja kilkunastu tysięcy pozycji wydawnictw emigracyjnych i krajowych, dotyczących dziejów i współczesności Polskiego Wychodźstwa. Księgozbiór polonijny i emigracyjny to kolekcja licząca ponad 30.000 woluminów i 2.600 tytułów czasopism. Czasopisma polonijne pochodzą z około 100 krajów z całego świata (głównie z Europy, Australii, Ameryki Północnej i Południowej ale także z Azji i najdalszych zakątków Afryki). W roku 2001 rozpoczęto komputeryzację zbiorów. Dzięki temu skatalogowane zbiory są bardziej znane i dostępne zarówno w Polsce, jak i za granicą.

Współpraca międzynarodowa:

Od wielu lat prowadzimy wymianę międzybiblioteczną głównie z polskimi bibliotekami ale współpracujemy także z wieloma instytucjami zagranicznymi. Wiele zagranicznych organizacji, instytucji czy osób prywatnych przekazuje na rzecz biblioteki Towarzystwa Chrystusowego wydawane przez siebie książki czy czasopisma. Dzięki hojności i ofiarności zarówno krajowych jak i zagranicznych darczyńców zasoby biblioteki nieustannie się wzbogacają o kolejne wartościowe i unikatowe pozycje.

**Centrum Badań Migracyjnych,
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Centre for Migration Studies,
Adam Mickiewicz University in Poznan**

dr hab. Izabella Main: imain@amu.edu.pl
e-mail: cebam@amu.edu.pl

CeBaM jest ośrodkiem badawczym działającym od 2009 roku. Powołano go, aby zintegrować badaczy zjawisk migracyjnych związanych z UAM w celu realizowania wspólnych projektów badawczych wypełniających lukę w tym obszarze wiedzy, m.in. w zachodniej części Polski.

CeBaM UAM prowadzi działalność naukową, praktyczną i edukacyjną:

- realizuje zespołowe projekty badawcze dotyczące cudzoziemskich mieszkańców Poznania i emigracji z Polski, link do projektów: <https://www.cebam.pl/badania-zespolowe>;
- publikuje książki: *Od gości do sąsiadów* (2010), *Migracje a heterogeniczność kulturowa* (2012), *Nie dość użyteczni* (2015), *Prawa i obowiązki cudzoziemca związane z legalizacją pobytu na terytorium RP* (2015) oraz *Strategies to support migrants in the labor market* (2015), link do książek: <https://www.cebam.pl/kopia-ksiazki-1>;
- współpracuje Migrant Info Point (MIP). Założony w 2013 r., a następnie prowadzony przez CeBaM punkt informacyjno-

doradczy dla imigrantów w Poznaniu. Oferuje wsparcie w sprawach prawnych i codziennych, kursy języka polskiego, doradztwo zawodowe i szkolenia z zakresu zakładania działalności gospodarczej oraz inicjujący działania integracyjne. Obecnie prowadzony jest przez Fundację CeBaM, link:

<http://migrant.poznan.pl/pl/>;

- przygotowuje rekomendacje dotyczące lokalnej integracji imigrantów, które we współpracy z urzędami, jednostkami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi stopniowo znajdują praktyczne zastosowanie;
- oferuje otwarte wykłady i warsztaty dotyczące zjawisk migracji, integracji, uchodźstwa i różnorodności kulturowej;
- prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów UAM dotyczące tematyki migracyjnej;
- organizuje kampanie medialne mające na celu przybliżenie sytuacji imigrantów w Poznaniu, występujemy w roli ekspertów w mediach lokalnych i ogólnopolskich;
- członkowie CeBaM realizują też indywidualne projekty badawcze o szerokim spectrum tematycznym i geograficznym (np. uchodźcy tybetańscy w Indiach, migracje a zdrowie, migracje kobiet, instytucjonalna integracja imigrantów, ochrona prawna cudzoziemców w Europie, więcej na ten temat: <https://www.cebam.pl/badania-zespolowe>;
- współpracuje z międzynarodowymi autorytetami w dziedzinie migracji oraz instytucjami mającymi doświadczenie w realizacji polityk integracyjnych, więcej na ten temat: <https://www.cebam.pl/badania-zespolowe>.

Najważniejsze osiągnięcia:

- uzyskanie grantów badawczych umożliwiających badanie migracji w Polsce i zagranicą (Polacy, inne grupy narodowościowe i etniczne) ze środków UE (Horyzont 2020), Narodowego Centrum Nauki, fundacji;
- wieloletnia współpraca z instytucjami miejskimi, samorządowym oraz organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza w Poznaniu i Wielkopolsce;

- popularyzacja wiedzy podczas międzynarodowych i polskich konferencji naukowych i działań edukacyjnych.

Najważniejsze publikacje:

Książki i raporty dotyczące migrantów w Poznaniu i Wielkopolsce, ich integracji, sytuacji społecznej. Publikacje naukowe w oparciu o zrealizowane i trwające projekty badawcze, opublikowane w krajowych i zagranicznych wydawnictwach.

Szczegóły: www.cebam.pl, zakładka: publikacje

Publikacje dotyczące badań nad polskimi migrantami:

1. Izabella Main, Izabela Czerniejewska, Post-accession female mobility between Poland and Norway. New trends and new ways of thinking about migration, w: "Sprawy Narodowościowe". Seria Nowa 2017, nr 49: Polskość: tożsamość narodowa, ss. 18, 2017.
2. Izabella Main, Lepsze światy medyczne? Zdrowie, choroba i leczenie polskich migrantek w perspektywie antropologicznej, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2018.
3. Izabella Main, Reproductive rights in migration: politics, values and in/exclusionary practices in assisted reproduction, w: Gender, reproduction, regulation: Gender, intimacy and mobility in the era of hardening borders, Ed. F.Pine, H. Haukanes. Manchester University Press 2020.
4. Izabella Main, Elżbieta Goździak, Leszek Nowak, From Going Abroad to Settling Down... While Remaining Mobile? Polish Women in Norway Narrate Their Migration Experience, 50–64, Nordic Journal of Migration Research, 11(1) 2021.
5. Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Jak świat światem nie będzie Niemiec Polakowi bratem? O rewizji heterostereotypu Niemca i autostereotypu wśród Polaków migrujących do Berlina, „Studia Migracyjne –Przegląd Polonijny”, 4, 95-117, 2013.
6. Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Anna Szymoszyn, A New Anthropological Project: Poles of Success – Between Emigration and Transnationality: New Aspects of the Polish Diaspora in Western Europe, „Ethnologia Polona”, 36, 273-288, 2016.

7. Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Gaining social mobility: Polish migrants in Berlin. 1980-2016, "Sprawy Narodowościowe", 51, 1-19, 2019.
8. Agnieszka Szczepaniak-Kroll, monografia: „Polacy w Berlinie (1980-2015). Między integracją a zachowaniem tożsamości”, IAE PAN, Muzeum Historii Polski, 2020.
9. Agnieszka Szczepaniak-Kroll, Rola polskich liderek w tworzeniu i rozwijaniu stowarzyszeń migranckich w Berlinie. Motywacje, cele i skutki. Studium przypadku, „Przegląd Zachodni” 2/375, 225-253, 2020.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Druki i plakaty związane z działalnością edukacyjną.

Współpraca międzynarodowa:

Projekty naukowe realizowane były we współpracy z kilkunastoma ośrodkami badawczymi z Norwegii, Niemiec, Szwecji, Włoch, Francji, Belgii, Grecji, USA.

Centrum Studiów Migracyjnych, Uniwersytet Łódzki **Centre of Migration Studies, University of Lodz**

ul. Rewolucji 1905 r. 41/43, pok. C-025, 90-214 Łódź

www.csm.uni.lodz.pl

email: csm@uni.lodz.pl

Kierownik: Marcin Gońda, marcin.gonda@uni.lodz.pl

Centrum Studiów Migracyjnych UŁ powołano na początku 2020 r. jako ogólnouczelnianą jednostkę zrzeszającą badaczy migracji reprezentujących większość wydziałów uczelni: socjologów, ekonomistów, demografów, prawników, geografów, historyków i politologów.

Zakres zainteresowania badawczego:

Członkowie CSM UŁ podejmują interdyscyplinarnie badania migracji w ujęciu lokalnym, transnarodowym, zarobkowym czy uchodźczym, wykorzystując różne perspektywy teoretyczne i metodologiczne. Współpracują naukowo i edukacyjnie z instytucjami naukowymi z kraju i zagranicy, administracją publiczną i trzecim sektorem.

Warto przy tym wymienić:

1. projekty badawcze, dotyczące przede wszystkim migracji w aglomeracji łódzkiej i województwie łódzkim, np.:
 - 'Polityki władz samorządowych województw łódzkiego i śląskiego wobec imigracji' (NCN Sonata 16, kierownik Marcin Gońda)

- Plany pobytowe i wyzwania integracyjne obywateli Ukrainy w Łodzi i aglomeracji łódzkiej (Urząd Miasta Łodzi, kierownik Marcin Gońda)
- 2. przygotowanie rekomendacji dotyczących integracji migrantów w Łodzi i aglomeracji łódzkiej, np.
https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki/Centrum_Studi%C3%B3w_Migracyjnych/biuletyny/CSM_I_Florczak_Memorandum-zatrudnienie-cudzoziemcA%CC%83_w.pdf
- 3. cyklicznie wydawany Biuletyn CSM UŁ, w którym w krótkiej i przystępnej formie publikowane są komunikaty z badań czy komentarze do bieżących wydarzeń migracyjnych. Biuletyny dostępne na stronie www.csm.uni.lodz.pl, zakładka „Publikacje”, przykładowy Biuletyn: https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki/Centrum_Studi%C3%B3w_Migracyjnych/biuletyny/cms_ul_Biuletyn_2021_3.pdf
- 4. organizację XI Konferencji Badań nad Migracjami PAN „Migracje w dobie kryzysów społecznych” (Łódź, 21-23.09.2022), największego wydarzenia naukowego w 2022 r. poświęconego badaniom migracji. Strona konferencji: <https://www.uni.lodz.pl/kbnmlodz2022>
- 5. organizację cyklicznych seminariów i webinarów, podczas których autorzy z całego kraju prezentują swe analizy i osiągnięcia publikacyjne. Przykładowe seminarium: https://www.csm.uni.lodz.pl/szczegoly?tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Bnews%5D=13468&cHash=2a6afede9a1fda04b42edec95b3a8ba8
- 6. opiekę nad stażystami podejmującymi badania nad migracjami, np. w ramach programu stypendialnego I. Wyhowskiego dla badaczy z Ukrainy
- 7. współpracę z lokalnymi organizacjami badawczymi (Archiwum Sybiraków UŁ), jednostkami samorządowymi (Centrum Dialogu im. Marka Edelmana w Łodzi) i organizacjami społecznymi (koalicja Łódź Różnorodności) promującymi postawy otwartości na wielokulturowość

8. prowadzenie przez członków CSM zajęć dydaktycznych dotyczących tematyki migracyjnej dla studentów UŁ trybu dziennego (Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Wydział Prawa i Administracji, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych) oraz słuchaczy studiów podyplomowych 'Prawne i społeczne aspekty funkcjonowania cudzoziemców w Polsce'. Więcej informacji: https://www.wpia.uni.lodz.pl/cudzoziemcy?fbclid=IwAR3S67tTBDE0ABTyqamBoqllIVDnYePwC17Fihb1eHCSpTNYAKKQf_yFAXs
9. zaangażowanie w wydarzenia popularyzujące wiedzę o migracjach, w tym otwarte wykłady i odczyty, konferencje międzynarodowe i krajowe, wystąpienia w mediach lokalnych i ogólnopolskich

Najważniejsze osiągnięcia:

- pozyskanie grantów na badania migracji w aglomeracji łódzkiej i województwie łódzkim;
- nawiązanie współpracy z władzami samorządowymi oraz organizacjami społecznymi i uczestnictwo w wypracowywaniu rozwiązań służących integracji migrantów w Łodzi i aglomeracji łódzkiej;
- upowszechnianie wiedzy o migracjach podczas seminariów, odczytów, konferencji naukowych i działań edukacyjnych.

Najważniejsze publikacje:

1. Biuletyn CSM UŁ, numery dostępne na stronie www.csm.uni.lodz.pl, zakładka „Publikacje”
2. Florczak I. (2022), Sztuczna inteligencja jako narzędzie do kierowania polityką zatrudniania cudzoziemców?, 'Studia z zakresu Prawa Pracy i Polityki Społecznej', nr 2(29), s. 161–172, <https://doi.org/10.4467/25444654SPP.22.013.15687>
3. Florczak I. (2022), The Polish migration policy from the perspective of the law regulating the area of the labour market. Unobvious aspects and recent changes, 'Praca i Zabezpieczenie Społeczne', nr 4, s. 3-9, <https://doi.org/10.33226/0032-6186.2022.4.1>

4. Gońda M. (2021), Waiting for immigration to come. The case of Lodz, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, nr 3(181), s. 293-317, <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.21.042.14462>
5. Gońda M. (2021), Czy imigracja to remedium dla wyludniających się regionów? Cudzoziemcy w dokumentach strategicznych województw łódzkiego i śląskiego, „Polityka Społeczna”, 9/570, s. 15-24;
<https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.4542>
6. Gońda M. (2021), “Either we defend our Polishness or there will be no Polonia”. Practices of negotiating national identity among the Polish diaspora members in Cleveland, “Acta Universitatis Lodzensis Folia Sociologica”, nr 76, s. 59-78,
<https://doi.org/10.18778/0208-600X.76.04>
7. Gońda M. (2020), Migracje do korzeni. Wybory tożsamościowe Polaków ze Wschodu na studiach w kraju przodków, Łódź: Wydawnictwo UŁ,
<https://wydawnictwo.uni.lodz.pl/produkt/migracje-do-korzeni/>

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Nie dotyczy.

Współpraca międzynarodowa:

- opieka nad stażystami podejmującymi badania nad migracjami, np. w ramach programu stypendialnego I. Wyhowskiego dla badaczy z Ukrainy.

**Instytut Amerykanistyki
i Studiów Polonijnych**
UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

**Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych,
Uniwersytet Jagielloński
Institute of American Studies and Polish Diaspora,
Jagiellonian University**

ul. Władysława Reymonta 4, 30-059 Kraków

Telefon: +48 12 663 27 57

Agnieszka Steczko – szefowa sekretariatu

iaisp.sekretariat@uj.edu.pl

Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych (IAiSP) Uniwersytetu Jagiellońskiego został utworzony w listopadzie 2004 roku. Jest jednostką wielodyscyplinarną, zatrudniającą historyków, socjologów, specjalistów w dziedzinie nauk o polityce i literaturoznawców i powstał z połączenia kilku wcześniej istniejących jednostek.

Najstarszą z nich był Instytut Studiów Polonijnych i Etnicznych, powołany (pod nazwą Instytut Badań Polonijnych) w roku 1972 w celu prowadzenia badań nad problematyką etniczności, migracji międzynarodowych, wielokulturowością, nacjonalizmami i regionalizmami w świecie, w szczególności w odniesieniu do społeczności polskich na obczyźnie.

Instytut był jednym z najważniejszych polskich ośrodków badań i nauczania języka polskiego jako obcego, a także kwestii związanych z migracjami międzynarodowymi Polaków, problemów etniczności i migracji oraz polskiej literatury za granicą. Działała tu także Katedra

Polonii w Ameryce Łacińskiej, na czele której stał prof. dr hab. Marcin Kula. Plonem jej działań jest wiele publikacji na temat dziejów Polonii w głównych skupiskach polskiej diaspory w Ameryce Łacińskiej. W 2004 roku Instytut Studiów Polonijnych i Etnicznych został rozwiązany, a działające w jego ramach katedry weszły w skład między innymi Instytutu Amerykanistyki i Studiów Polonijnych (Katedra Socjologii Narodu i Stosunków Etnicznych oraz Katedra Międzynarodowych Ruchów Migracyjnych).

Katedra Historii Międzynarodowych Ruchów Migracyjnych
Wczesne badania prowadzone w Katedrze dotyczyły głównie dziejów polskiej grupy etnicznej w USA, Australii, Szwajcarii, Francji i Kanadzie; zaoceanicznej emigracji polskiej w XIX i XX w.; migracji innych narodowości z terenów zaborowych i Polski. Pracownicy Katedry, jej pierwszy przełożony prof. Dr hab. Mirosław Frančić, a także prof. dr hab. Andrzej Brożek, doc. dr hab. Halina Florkowska-Frančić, prof. dr hab. Adam Walaszek, dr hab. Jan Lencznarowicz oraz dr hab. Jan Pezda, blisko współpracowali m.in. z zespołem prowadzącym badania nad polską emigracją zarobkową w XIX i XX w. kierowanym przez prof. Andrzeja Pilcha. W latach 1991 do 2021 pracami Katedry kierował prof. dr hab. Adam Walaszek.

W latach 1980. pracownicy Katedry współtworzyli fundamentalne przewodniki bibliograficzne i archiwalne na temat dziejów Polonii i emigracji. Realizowali także nowatorskie projekty dotyczące pamięci społecznej o emigracji z Podhala i syntezy dziejów polskiej diaspory. Przez wiele lat pracownicy Katedry aktywnie uczestniczyli w międzynarodowym dyskursie na temat migracji oraz dziejów etniczności, utrzymując szerokie kontakty z ośrodkami naukowymi w Europie, USA i Australii, współpracując m.in. z Uniwersytet w Lund w Szwecji i Griffith University w australijskim Brisbane. W 2021 roku Katedra Historii Międzynarodowych Ruchów Migracyjnych została zlikwidowana, a jej dorobek naukowy i badawczy przejęła Katedra Migracji i Stosunków Etnicznych.

Katedra Migracji i Stosunków Etnicznych (obecna nazwa od 20 roku)

stanowi kontynuację Katedry Socjologii Narodu i Stosunków Etnicznych, utworzonej w 1972 roku i kierowanej przez prof. dr hab. Grzegorza Babińskiego. Początkowo prace zespołu koncentrowały się na przeobrażeniach lokalnych społeczności polonijnych (prof. dr hab. Grzegorz Babiński), ewolucji organizacji polonijnych (prof. dr hab. Grzegorz Babiński, dr Małgorzata Wawrykiewicz-Gorlach, prof. dr hab. Ryszard Kantor), polonijnych parafii rzymskokatolickich oraz narodowych (prof. dr hab. Hieronim Kubiak, doc. dr hab. Barbara Leś), polonijnych szkół parafialnych. Równolegle prowadzone były analizy funkcjonowania mniejszości narodowych i grup etnicznych w Polsce (badania prof. dr hab. Marii Szmeji, dr hab. Ewy Michny oraz prof. dr hab. Grzegorza Babińskiego). W ostatnich dekadach pracownicy Katedry włączyli do swych zainteresowań kwestie migracji najnowszych oraz funkcjonowania współczesnych skupisk polskiej diaspory.

Zakres zainteresowania badawczego:

Migracje dawne i obecne w perspektywie porównawczej. Emigracja różnych grup narodowych/etnicznych z ziem polskich. Skupiska polskiej diaspory w Europie, Ameryce Północnej i Południowej oraz w Australii. Polacy w świecie w relacji z innymi zbiorowościami imigracyjnymi.

Najważniejsze osiągnięcia:

Kilkadziesiąt konferencji, w tym Kongresy Uczonych Polonijnych oraz (we współpracy w Polską Akademią Umiejętności) Kongresy Polskich Towarzystw Naukowych w Świecie, polsko-amerykańskie konferencje z cyklu American Ethnicity (2004-2018, co dwa lata).

Kilkadziesiąt projektów badawczych, realizowanych dzięki zagranicznym grantom i we współpracy z zachodnimi uczonymi.

Liczni wychowankowie w kraju i za granicą, kontynuujący tradycje badawcze Instytutu.

Najważniejsze publikacje:

- Seria książkowa Biblioteka Polonijna (Ossolineum, NOMOS) – około 40 tomów
- Seria książkowa Migration – Ethnicity – Nation: Studies

- in Culture, Society and Politics (Peter Lang Verlag) – 9 tomów
Przegląd Polonijny kwartalnik– od 2009 Studia Migracyjne
– Przegląd Polonijny

Wybrane pozycje książkowe:

1. Mirosław Francic, Komitet Obrony Narodowej 1912-1918, Wrocław-Kraków 1983.
2. Dzieje Polonii w Ameryce Łacińskiej, red. Marcin Kula, Wrocław-Kraków 1983.
3. Polonia amerykańska – przeszłość i współczesność, red. H. Kubiak, T. Gromada, E. Kusielewicz, Wrocław 1988.
4. Organizacje i instytucje polonijne w Ameryce Północnej, red. G. Babiński, Wrocław-Kraków 1989.
5. Ryszard Kantor, Między Zaborowem a Chicago. Kulturowe konsekwencje istnienia zbiorowości imigrantów z parafii zaborowskiej w Chicago i jej kontaktów z rodzinnymi wsiami, Wrocław-Kraków 1990.
6. Małgorzata Wawrykiewicz, Polonijne organizacje ubezpieczeniowe w Stanach Zjednoczonych Ameryki w procesie przemian, Wrocław-Kraków 1991.
7. Jan Lencznarowicz, Prasa i społeczność polska w Australii. 1928-1980, Kraków 1994.
8. Anna Reczyńska, For Bread and Better Future. Emigration from Poland to Canada 1918-1939, Toronto (Multicultural History Society of Ontario) 1996.
9. Halina Florkowska-Francic, Między Lozanną, Fryburgiem i Vevey. Z dziejów polskich organizacji w Szwajcarii w latach 1914-1917, Wrocław-Kraków 1997.
10. Polska diaspora, red. Adam Walaszek, Kraków 2001.
11. Janusz Pezda, Ludzie i pieniądze. Finanse w działalności księcia Adama Jerzego Czartoryskiego i jego obozu na emigracji w latach 1831-1848, Kraków 2001.
12. Jarosław Rokicki, Kolor, pochodzenie, kultura. Rasa i grupa etniczna w społeczeństwie Stanów Zjednoczonych Ameryki, Kraków 2001.

13. Adam Walaszek, *Migracje Europejczyków 1650-1914*, Kraków 2007.
14. Dorota Praszalowicz, Polen (artykuł na temat dziejów migracji z ziem polskich), *Enzyklöpedie Migration in Europa vom 17. Jahrhundert bis zur Gegenwart*, red. Klaus Bade, Pieter C. Emmer, Leo Lucassen, Jochen Oltmer; Paderborn-München: Schöningh & Fink, 2007, s. 258-272. Wersja anglojęzyczna wydana Cambridge University Press.
15. *Etniczność – o przemianach społeczeństw narodowych*, red. Maria Szmeja, Kraków 2008.
16. Marta Kijewska-Trembecka, 2008, Societas. Quebec i Quebecois. Ideologie dążeń niepodległościowych. Kraków 2008.
17. Grzegorz Babiński, *Polonia w USA na tle przemian amerykańskiej etniczności*, Kraków 2009.
18. Adam Walaszek, *Życie na pograniczu i ‘życie pomiędzy’*. Polacy w zagłębiu antracytowym w Luzerne County, Pensylwania z innymi grupami w tle (1753-1902), Kraków 2011.
19. Agnieszka Stasiewicz-Bieńkowska, *Kształtowanie tożsamości etnicznej dzieci imigrantów szwedzkich w USA według Augustana Book Concern (1889–1962)*, Kraków 2011.
20. Joanna Kulpińska, *Transatlantyckie trendy migracyjne na przestrzeni stulecia. Studium przypadku wychodźstwa z powiatu strzyżowskiego*, Kraków 2019.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

- Zbiór prasy polonijnej (USA)
– przekazany do Biblioteki Jagiellońskiej;
- zbiór archiwalny ks. Jana Pitonia, duszpasterza polonijnego w Brazylii – przekazany do Biblioteki Jagiellońskiej;
- część księgozbioru Prof. Feliksa Grossa – w zasobach Katedry Migracji i Stosunków Etnicznych.

Współpraca międzynarodowa:

współpraca z licznymi badaczami migracji oraz diaspor (afiliowanymi na uczelniach zagranicznych). W przeszłości byli to m.in. Jerzy Zubrzycki, Jerzy Smolicz, Victor Greene. W ostatnich latach tytułem przykładu:

Dirk Hoerder, Nancy Green, Nancy Foner, Leslie Page Moch,
Donna Gabaccia, Alan Kraut, Jose Moya, Wolfgang Helbich, Hasia Diner,
David Gerber, Walter Kamphoefner, Suzanne Marie Sinke.

Komisja Międzywydziałowa Polskiej Akademii Umiejętności do Badań Diaspory Polskiej

Komisja Międzywydziałowa Polskiej Akademii Umiejętności do Badań Diaspory Polskiej została powołana została 20 XII 2007 r. przez pracowników nauki z różnych ośrodków krajowych, ale i zagranicznych. Polacy byli i pozostają rozproszeni po całym świecie. Ich losy są częścią naszej historii, częstokroć znaną, ale też i nierzadko zapomnianą. O sprawach wielkich i małych dotyczących polskiej diaspory powinniśmy pamiętać i o nich mówić. Takim forum są spotkania naszej Komisji, jak i przygotowywane sesje czy sympozja. Interdyscyplinarność badań dotyczących diaspory jest szansą spotkania się osób zajmujących wieloma dyscyplinami nauki, jak i pasjonatów dla których sława diaspora, emigracja, migracja, reemigracja mają nie tylko konotacje naukowe, ale i często osobiste, rodzinne.

Przez lata działalności zorganizowano 104 posiedzenia naukowe, które odbywają się w trzeci czwartek miesiąca o godz. 15.00. Byliśmy współorganizatorami Kongresów Polskich Towarzystw Naukowych w Świecie: III (7–11 IX 2011); IV „Nowoczesne nauczanie tradycji ojczyustych – Sybiracy i młodzież” (4–7 IX 2014), V „Inteligencja polska w świecie” (Kraków 17–21 IX 2017). Współpracujemy nad przygotowaniem VI Kongresu „Młodzież Polska w Świecie”, który miał się odbyć w dniach 21–24 X 2020, ale został przesunięty na r. 2023. Współorganizowaliśmy sesje naukowe: „The Polish Diaspora in America and the Wider World”

z Polish-American Historical Association (Kraków 25-26 VI 2010);
„Masoneria polska w kraju i na emigracji” (Kraków 4 XI 2010);
„Wokół powstania listopadowego-180 rocznica”;
„Adam Jerzy Czartoryski – mąż stanu” (Kraków 25–26 X 2011),
„American Ethnicity and East European Immigration” (Kraków, 6–7
VI 2016), „Druki XIX wieku w nadsekwańskiej Książnicy Narodowej”
(Kraków, 10–11 V 2018), „American Ethnicity Old and New Immigration
Flows, Old and New Challenges” (Kraków, 21–22 V 2018).

Współpracowaliśmy i współpracujemy z Komitetem Badań
nad Migracjami Ludności i Polonią przy Prezydium PAN, Instytutem
Amerykanistyki i Studiów Polonijnych UJ, Instytutem Historii
Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katedrą Historii XIX wieku Instytutu
Historii Uniwersytetu Pedagogicznego, Muzeum Narodowym w Krakowie,
Muzeum Krakowa, Fundacją XX Czartoryskich, Archiwum Akt Nowych,
Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń
przy Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie, Narodowym
Instytutem Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA.
Pierwszym przewodniczącym Komisji został prof. Zygmunt Kolenda,
który pełnił te funkcje do wiosny 2021, wiceprzewodniczącymi byli
prof. Adam Walaszek i prof. Dorota Praszalowicz. Od grudnia 2021
przewodniczącym Komisji został prof. Adam Walaszek,
wiceprzewodnicząca dr hab. Anna Mazurkiewicz prof. UG,
a sekretarzem dr hab. Janusz Pezda prof. UJ.
Obecnie Komisja liczy 48 członków.

Opublikowaliśmy:

1. Prace Komisji PAU do Badań Diaspory Polskiej, tom I,
Kraków 2012.
2. The Polish diaspora in America and the wider world.
Symposium, 25-26 June 2010, red. A. Walaszek,
A. Stasiewicz-Bieńkowska, J. Pezda, Kraków 2012.
3. Inteligencja polska w świecie, red. Z. Kolenda, H. Chudzio,
D. Praszalowicz, Kraków 2018.

Komitet Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk Committee for Migration Research Polish Academy of Sciences

<https://kbnm.pan.pl>

Przewodniczący: Prof. Janusz Mucha, jmucha@post.pl

Sekretarz: dr hab. Magdalena Lesińska, m.lesińska@uw.edu.pl

Komitet stanowi kontynuację Komitetu Badania Problematyki Polonii Zagranicznej, powołanego w 1970 roku. Komitet ten rozszerzając pole swych zainteresowań o badania przeszłości oraz teraźniejszości emigracji z ziem polskich i konsekwencji tych procesów dla formowania się zbiorowości polonijnych, zmienił swoją nazwę na Komitet Badań nad Migracjami Ludności i Polonią. Decyzją Prezydium PAN w 2011 roku powołany został Komitet Badań nad Migracjami jako komitet problemowy przy Wydziale I Polskiej Akademii Nauk.

Przewodniczącym Komitetu jest prof. dr hab. Janusz Mucha (kadencja 2019–2022).

Honorowym Przewodniczącym jest prof. dr hab. Marek Okólski.

W kadencji 2019–2022 Komitet liczy 36 członków, reprezentujących wiele krajowych ośrodków akademickich.

W Komitecie istnieją cztery Sekcje:

- Sekcja badań nad współczesnymi migracjami z Polski
– Przewodnicząca prof. dr hab. Krystyna Słany
- Sekcja badań nad diasporą polską
– Przewodnicząca prof. dr hab. Joanna Wojdon

- Sekcja badań nad imigracją do Polski
– Przewodnicząca dr hab., prof. ucz. Agata Górny
- Sekcja migracji wewnętrznych i badań regionalnych
– Przewodniczący prof. dr hab. Romuald Jończy

Zakres zainteresowania badawczego:

Zakres działania Komitetu Badań nad Migracjami PAN w kadencji 2019–2022 obejmuje następujące zadania:

1. promowanie badań na temat przeobrażeń społeczności imigranckich, postaw wobec imigrantów oraz dyskursu publicznego na ten temat w Polsce,
2. promowanie badań nad determinantami i konsekwencjami społecznymi migracji wewnętrznych w Polsce,
3. zainicjowanie przeglądu zasobów archiwalnych w Polsce i zagranicą dotyczących polskich migrantów i diaspory polskiej oraz współpraca ze środowiskami polskiej diaspory w organizowaniu poświęconych temu zjawisku konferencji naukowych,
4. kontynuacja działań na rzecz integracji polskiego środowiska badaczy migracji i stosunków etnicznych.

Najważniejsze osiągnięcia:

Komitet dąży do integracji środowiska badaczy migracji, uprawiających szerokie spektrum dyscyplin naukowych. Służy temu m.in. doroczna konferencja organizowana przez Komitet, której dwunasta edycja odbyła się w 2022 r. na Uniwersytecie Łódzkim z tematem przewodnim „Migracje w dobie kryzysów społecznych”. Wcześniejsze wydarzenia w tej kadencji to konferencje: „Pogranicze. Zmiana i kontynuacja w obliczu spotkań z odmiennością” na Uniwersytecie Gdańskim w 2021 r., „Procesy migracyjne: wyzwania w zakresie integracji społeczno-kulturowej i ekonomicznej” na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie (on-line) w 2020 r., „Migracje w przestrzeni publicznej” na Uniwersytecie Wrocławskim w 2019 r. Konferencjom towarzyszą jednodniowe warsztaty metodologiczne adresowane dla młodych badaczy i badaczek migracji. Wymianie informacji służy strona internetowa <https://kbnm.pan.pl>, a także strona Komitetu na portalu Facebook.

Komitet sprawuje patronat nad Nagrodą im. Joanny Matejko dla autorów i autorek najlepszych prac magisterskich i rozpraw doktorskich dotyczących tematyki migracji międzynarodowych z i do Polski oraz polskiej diaspory (<https://obmf.pl/konkurs.html>).

Najważniejsze publikacje:

Wynikiem prac Komitetu w poprzedniej kadencji był obszerny Raport o stanie badań nad migracjami w Polsce po 1989 roku (2018) pod red. Anny Horolets, Marka Okólskiego i Magdaleny Lesińskiej. Do 2017 r. Komitet wydawał czasopismo (kwartalnik) „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, obecnie wydawane przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ oraz Polską Akademię Umiejętności. Komitet przygotowuje i publikuje ekspertyzy, także dotyczące Polonii i skutków emigracji z Polski dostępne na stronie Komitetu (<https://kbnm.pan.pl/raporty-i-ekspertyzy-komitetu>):

1. Wymiary zaangażowania migrantów z Polski za granicą (2021)
2. Polskie rodziny transnarodowe: dzieci, rodzice, instytucje i więzi z krajem (2017)
3. Polskie rodziny transnarodowe: dzieci, rodzice, instytucje i więzi z krajem (2017)
4. Społeczne skutki poakcesyjnych migracji ludności Polski (2014)
5. Wpływ najnowszej polskiej diaspory na społeczeństwo polskie – aspekty społeczne i kulturowe (2014)
6. Konsekwencje migracji poakcesyjnych z Polski dla kompetencji zawodowych i kulturowych polskiego społeczeństwa (2014)
7. Wpływ współczesnych migracji Polaków na przemiany więzi społecznych, relacje w rodzinie i relacje międzygeneracyjne (2014)
8. Repatrianci z Kazachstanu. Charakterystyka i główne problemy adaptacyjne (2012)

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Komitet nie posiada własnych zbiorów.

Współpraca międzynarodowa:

Komitet nie prowadzi instytucjonalnej współpracy międzynarodowej, natomiast poszczególni członkowie zaangażowani są w różnorakie jej formy – od członkostwa w krajowych i międzynarodowych stowarzyszeniach i ich władzach, przez udział w projektach badawczych, ciałach eksperckich, działaniach między- i transnarodowych, po uczestnictwo w konceptualizacji i wyznaczaniu kierunków takiej współpracy na różnych poziomach.

Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy Museum of Diplomacy and Polish Emigration

ul. R. Berwińskiego 4
85-044 Bydgoszcz
Tel.: 52 346 23 18
muzeum@ukw.edu.pl
aleksandra.jankowska@ukw.edu.pl
osoba do kontaktu: Aleksandra Jankowska

Działalność Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy uroczyście zainaugurowano w 1998 roku. Muzeum funkcjonuje w strukturach Wydziału Historycznego. Placówka mieści się w zabytkowej willi, dysponując łączną powierzchnią wystawienniczą ok. 140 m². Fundamentem muzealnej kolekcji jest dar Wandy Poznańskiej (1898–2003) – wdowy po dr. Karolu Poznańskim (1893–1971), konsulu generalnym II RP w Paryżu (1927–1934) oraz Londynie (1934–1939). Muzealna kolekcja to wyłącznie darowizny osób prywatnych – Polaków mieszkających za granicą oraz organizacji polonijnych. Dziś kolekcja liczy niemal 8 tysięcy obiektów. To m.in. pamiątki życia codziennego polskiej emigracji, dzieła sztuki, archiwalia, a także bogaty księgozbiór wydawnictw polonijnych, w tym czasopism.

Zakres zainteresowania badawczego:

Do Muzeum trafiają pamiątki polskiej emigracji. Muzeum gromadzi, opracowuje, a także udostępniania archiwalia dotyczące dziejów polskiej służby zagranicznej, Rządu RP na Uchodźstwie oraz Polonii.

Najważniejsze osiągnięcia:

Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego wpływa na integrację społeczności wokół wspólnych wartości, ma istotny wpływ społeczny na promowanie dziedzictwa kulturowego, tożsamości narodowej, świadomości historycznej, postaw patriotycznych. Podejmowane przedsięwzięcia budują zaufanie do nauki i mecenatu państwa. Pozwalają zachować i popularyzować dziedzictwo polskiej emigracji, Polonii, dyplomacji i służby zagranicznej, ale też sprzyjają integracji Polonii z Macierzą. Wielopłaszczyznowa aktywność o zasięgu krajowym, w odniesieniu do Polonii zyskuje wymiar międzynarodowy. Muzeum organizuje wystawy, prelekcje, spotkania dotyczące polskiej emigracji i dziejów dyplomacji. Bierze udział w życiu społeczno-kulturalnym miasta włączając się w przedsięwzięcia kulturalne o charakterze masowym (np. Europejska Noc Muzeów), tym samym popularyzując nietłumy temat polskiego uchodźstwa i emigracji. Obecnie prezentujemy wystawę prac Mariusza Kaldowskiego „Panorama czasu dokonanego”. Artysta utrwalił na płótnie Rodaków, którzy zapisali się w historii polskiej emigracji. Kolekcja, licząca 42 dzieła, powstała w latach 1997 – 1998 w Londynie. Od 2009 roku stanowi depozyt Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego. Duchowym opiekunem galerii był ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie – Ryszard Kaczorowski. Po raz pierwszy portrety wystawione zostały 20 marca 1998 r., z okazji II Londenckiego Tygodnia Polski w Town Hall na Ealingu. Zebrała wówczas mnóstwo pozytywnych recenzji. Wśród sportretowanych są, m.in.: Ryszard Kaczorowski (1919 – 2010) – prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie w latach 1989 – 1990, Irena Anders (1920 – 2010) – artystka rewiowa, pieśniarka, aktorka, żona gen. Władysława Andersa, Stanisław Frenkiel (1918 – 2001) – artysta malarz, współzałożyciel Związku Młodych Artystów w Wielkiej Brytanii oraz Zrzeszenia Plastyków Polskich, Czesław Zychowicz (1926 – 2002) – Sybirak, żołnierz II Korpusu Polskiego, uczestnik bitwy pod Monte Cassino,

wieloletni prezes Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Londynie, czy Maria Drue (1923 – 2020) – wybitna pianistka, pisarka i publicystka, przez lata działająca w Polskim Teatrze Emigracyjnym.

Najważniejsze publikacje:

Muzeum nie prowadzi własnego wydawnictwa, artykuły ukazują się w czasopismach.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Fundamentem muzealnej kolekcji jest dar Wandy Poznańskiej (1898–2003) – wdowy po dr. Karolu Poznańskim (1893–1971), konsulu generalnym II RP w Paryżu (1927–1934) oraz Londynie (1934–1939). Pani Konsulowa ofiarowała Uczelni archiwalia polskiej służby dyplomatycznej, pamiątki rodzinne, a także wspaniałą kolekcję obrazów. Dzieła sygnowane są przez czołowych twórców XVIII – XX wieku, takich jak: Jan Piotr Norblin, Michał Płoński, Teofil Kwiatkowski, Julian Fałat, Teodor Axentowicz, Olga Boznańska, Włodzimierz Terlikowski, Leopold Gottlieb, Feliks Topolski, i wielu, wielu innych. Obecnie włączamy do zbiorów obszerną spuściznę po Tadeuszu Antonim Skowrońskim (1896 – 1986), polskim dyplomacie, pośle nadzwyczajnym i ministrze pełnomocnym w Brazylii w latach 1938 – 1945.

Do Muzeum trafiają pamiątki polskiej emigracji. Weteranom II wojny światowej – żołnierzom 2 Korpusu Polski instytucja zawdzięcza galerię bateldresów. Polonia chicagowska przekazała uniformy Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce oraz zbiór czasopism i publikacji wydanych za granicą. Prawdziwym unikatem jest kabina ciszy, stojąca niegdyś w Konsulacie Polskim w Kolonii. Przeźroczyste pomieszczenie służyło do prowadzenia ściśle tajnych rozmów. Wielkim zainteresowaniem cieszy się kolekcja ponad 250 upominków wręczonych polskim dyplomatom podczas zagranicznych wizyt. Muzeum gromadzi, opracowuje, a także udostępniania archiwalia dotyczące dziejów polskiej służby zagranicznej, Rządu RP na Uchodźstwie oraz Polonii. W jego zasobach znajdują się m.in.: nadbitka Traktatu Ryskiego, korespondencja Heleny Sikorskiej, Władysława Raczkiewicza, Augusta Zaleskiego, listy komisyjne i akredytacyjne, fotografie pracowników konsulatów i ambasad. Z kolei Archiwum Feliksa Rembiałkowskiego to doskonały zapis

działalności emigracyjnego PSL oraz Związku Przyjaciół Wsi Polskiej w Ameryce.

Współpraca międzynarodowa:

Utrzymujemy kontakty przede wszystkim z osobami prywatnymi – przedstawicielami Polonii, której zawdzięczamy zdecydowaną większość naszych zbiorów.

Muzeum Emigracji w Gdyni Emigration Museum in Gdynia

ul. Polska 1
81-339 Gdynia
tel.: +48 58 670 41 50
e-mail: biuro@muzeumemigracji.pl

Muzeum Emigracji w Gdyni jest samorządową instytucją kultury. To pierwsze w kraju muzeum poświęcone emigracji z Polski i ziem polskich oraz polskiej diasporze. Siedzibą muzeum jest historyczny gmach Dworca Morskiego, przez dziesięciolecia służący obsłudze ruchu pasażerskiego oraz migracyjnego.

Pomysł powołania do życia muzeum pojawił się w 2007 r. na forum gdyńskiego samorządu. 24 czerwca 2010 r. Prezydent Miasta Gdyni Wojciech Szczurek i Prezes Zarządu Morskiego Portu Gdynia SA Janusz Jarosiński podpisali „List intencyjny w sprawie wyrażenia woli wspólnych działań na rzecz powstania Muzeum Emigracji w Gdyni, ul. Polska 1”. 16 maja 2015 r. nastąpiło otwarcie Dworca Morskiego, gdzie zlokalizowana jest wystawa stała Muzeum Emigracji w Gdyni.

Zakres zainteresowania badawczego:

- a) realizacja projektów naukowo-badawczych na temat współczesnych migracji osób wysoko wykwalifikowanych:
 - dwie edycje projektu „E-migracja. Polska diaspora

technologiczna”. Ich celem było pozyskanie informacji na temat Polaków i osób o polskich korzeniach zatrudnionych za granicą w szeroko rozumianych nowoczesnych sektorach gospodarki

- „Gdyńska Trójka i co dalej? Emigracyjne plany edukacyjne maturzystów i maturzystek z III LO w Gdyni”, koncentrujący się na poznaniu planów edukacyjnych maturzystek i maturzystów, którzy zamierzali podjąć studia za granicą
 - „Femigracja. Wysoko wykwalifikowane Polki za granicą”, poświęcony Polkom, które wyemigrowały i realizują swoje cele zawodowe za granicą
- b) organizacja konferencji naukowych:
- „Polacy i Polonia w Ameryce Łacińskiej: przeszłość i teraźniejszość” (2016);
 - „Polacy i diaspora polska w Ameryce Północnej” (2017);
 - „Europejskie migracje po 2004 r. Przyczyny, skutki i perspektywy (2018)
 - „Pracować, ale gdzie? Problematyka współczesnych migracji ekonomicznych” (2019)
 - „Seventh World Congress on Polish Studies” (2019) (partner)
 - X Ogólnopolska Konferencja Migracyjna KBnM PAN „Pogranicze. Zmiana i kontynuacja w obliczu spotkania z odmiennością” (2021) (partner)
- c) wydawanie popularno-naukowego rocznika „Polski Przegląd Migracyjny / The Polish Migration Review”

Czasopismo ma charakter interdyscyplinarny. Teksty są publikowane po polsku i angielsku. Do współpracy zapraszamy wybitnych specjalistów z kraju i zagranicy, co pozwala szerzej spojrzeć na wiele obszarów. Każdy z numerów dotyczy odmiennej problematyki badawczej związanej z migracjami:

- Migracje osób wysoko wykwalifikowanych, 2019
- Migracje klimatyczne, 2020
- Stereotypy migracyjne, 2021
- Codziennosc migracji, 2022

Najważniejsze osiągnięcia:

Muzeum Emigracji w Gdyni otrzymało ponad 30 nagród i wyróżnień krajowych oraz zagranicznych. Uhonorowane zostało m.in. w konkursie MKiDN „Zabytek zadbany” (2019), zdobyło prestiżową nagrodę „Živa” (2018) dla najlepszego słowiańskiego muzeum oraz nagrodę specjalną w międzynarodowym konkursie DASA (2022).

Działania badawcze muzeum spotkały się z zainteresowaniem senackiej Komisji Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą.

Jako jedyna instytucja nieakademicka, znaleźliśmy się w wąskim gronie ośrodków badawczych tj. Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego czy Instytut Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Nasz dorobek naukowy był omawiany w ramach konsultacji eksperckich pn. „Prezentacja dorobku wybranych ośrodków naukowych zajmujących się problematyką polonijną jako inspiracji dla programowania polityki publicznej w tej sferze”.

Najważniejsze publikacje naukowe:

1. E-migracja. Polska diaspora technologiczna. Raport z II edycji badania, red. R. Raczyński, Muzeum Emigracji w Gdyni, Gdynia 2021, ISBN 978-83-65751-09-6.
2. Gdyńska Trójka i co dalej? Emigracyjne plany edukacyjne maturzystów i maturzystek z III LO im. Marynarki Wojennej w Gdyni. Raport z badań, Muzeum Emigracji w Gdyni, Gdynia 2020, ISBN 978-83-65751-07-2.
3. E-migracja. Polska diaspora technologiczna. Raport z badań, red. R. Raczyński, Muzeum Emigracji w Gdyni, Gdynia 2019, ISBN 978-83-65751-06-5.
4. Diaspora polska w Ameryce Północnej, red. Rafał Raczyński, Katarzyna Morawska, Muzeum Emigracji w Gdyni, Gdynia 2018, ISBN 978-83-65751-04-1.
5. Polacy i ich potomkowie w Ameryce Łacińskiej, red. Rafał Raczyński, Muzeum Emigracji w Gdyni, Gdynia 2017, ISBN 9788365751003.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Tworzona od 2012 roku kolekcja obecnie liczy niemal 13 tysięcy obiektów tj. archiwalia (korespondencje, pamiętniki, dokumenty, fotografie, druki reklamowe) i muzealia (głównie przedmioty codziennego użytku) oraz ponad 6 tysięcy zbiorów bibliotecznych. W większości są to darowizny od przedstawicieli Polonii na całym świecie oraz od osób z doświadczeniem migracyjnym, które powróciły do kraju.

Nie brakuje tu wątków, odnoszących się do ważnych wydarzeń z historii Polski i świata (zbiór korespondencji Jana Pawła II z prof. Brzezińskim, kolekcja przedmiotów Jana Nowaka-Jeziorańskiego, czy list-odezwa Heleny Paderewskiej).

Interesują nas zarówno obiekty historyczne (zbiór dokumentów po powstańcu Ignacym Rakowskim z II poł. XIX w.), jak i te odnoszące się do bieżących wydarzeń (kolekcja rysunków dzieci z Ukrainy, które od marca do maja tego roku przebywały w jednej z gdyńskich placówek tymczasowego zakwaterowania). Staramy się koncentrować na losach indywidualnych osób i ich rodzin i opowiadać historie uniwersalne.

Współpraca międzynarodowa:

Współpracujemy z jednostkami badawczymi, instytucjami i stowarzyszeniami naukowymi, a także innymi muzeami migracyjnymi z zagranicy. Przykładem może być współpraca z takimi podmiotami jak: Polish Institute of Arts and Sciences of America (PIASA), Polish American Historical Association (PAHA), Fundacja Kościuszkowska czy PLUGin Foundation. Muzeum Emigracji w Gdyni jest członkiem Association of European Migration Institutions oraz Migration Museums Network.

Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji Multiculturalism & Migration Observatory

Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Rakowicka 27/B259, 31-510 Kraków

Telefon: 12 293 53 04

E-mail: owim@uek.krakow.pl

Agnieszka Legut

Telefon: (+48) 530 595 013

E-mail: agnieszka.legut@gmail.com

OWiM powstał w lipcu 2019 na bazie porozumienia pomiędzy Urzędem Miasta Krakowa i Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie.

Umiejscowiony jest w Centrum Zaawansowanych Badań Ludnościowych i Religijnych UEK (CASPAR) i realizowany we współpracy z innymi badaczami z miasta, kraju i zagranicy

Zakres zainteresowań badawczych:

Obserwatorium Wielokulturowości i Migracji (OWiM) to wspólna inicjatywa Urzędu Miasta Krakowa i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Celem projektu jest analizowanie procesów migracyjnych i przemian wielokulturowości w przestrzeni miejskiej.

W ramach projektu powstają szczegółowe raporty analizujące różne aspekty procesów migracyjnych w mieście oraz wywołanych przez

te procesy transformacji społeczności miejskiej, zapoczątkowane zostały badania długookresowe imigrantów mieszkających w Krakowie, organizowane są regularne seminaria OWiM prezentujące wyniki działań projektu oraz zagadnienia pokrewne, integrowane są działania akademickie, miejskie i wojewódzkie mające na celu pełniejsze poznanie procesów migracyjnych i lepsze zarządzanie nimi.

OWiM to:

- monitorowanie i analiza przemian wielokulturowości i procesów migracyjnych w przestrzeni miejskiej
- analiza potencjału migrantów w sferze społecznej, ekonomicznej i kulturowej oraz ich wkładu w rozwój Krakowa
- diagnozowanie wyzwań i barier w procesach integracji obcokrajowców zamieszkałych w mieście
- proponowanie rekomendacji mających na celu lepsze zarządzanie procesami migracyjnymi i wielokulturowością w mieście, a także lepsze wykorzystanie potencjału indywidualnego i zbiorowego cudzoziemców i przedstawicieli mniejszości etnicznych
- stworzenie przestrzeni spotkania i współpracy dla wszystkich osób zainteresowanych badawczo zmieniającym się charakterem wielokulturowości miasta w wyniku procesów migracji

Najważniejsze osiągnięcia:

Realizacja wspólnie z centrum CASPAR wielu projektów krajowych i międzynarodowych. Ich szczegóły można znaleźć na stronach:
www.owim.uek.krakow.pl
www.caspar.uek.krakow.pl

Najważniejsze publikacje:

1. Brzozowski, J., (2019). Przedsiębiorczość imigrantów w Krakowie: stan obecny i perspektywy rozwoju.
2. Brzozowski, J., Legut, A., Pędziwiatr, K., Trzeczynska, P., & Wiktor-Mach, D. (2021). Ekspaci w Krakowie w kontekście procesów zadomawiania. OWiM-UEK.
3. Brzozowski, J., Kaczorowski, K., Pędziwiatr, K., Trzeczynska, P., Wiktor-Mach, D. (2020). Pandemia Covid-19 a sytuacja

- imigrantów w Krakowie. OWiM-UEK
4. Bulandra, A., Kościólek, J., Majcher-Legawiec, U., Pamuła-Behrens, U., Szymańska, M. (2019). Charakterystyka wielokulturowego środowiska edukacyjnego w Krakowie w świetle procesów integracji.
 5. Kubicki, P., Czerska-Shaw, K. (2020). Stosunek migrantów do usług publicznych oraz tworzenie więzi sąsiedzkich w mieście „globalizującym się”. Studium przypadku miasta Krakowa. OWiM-UEK.
 6. Mucha, J., Pędziwiatr, K. (2019). Cudzoziemcy na uczelniach krakowskich. OWiM-UEK.
 7. Pędziwiatr, K., Stonawski, M., Brzozowski, J. (2021a). Integracja imigrantów w Krakowie w 2021 roku. OWiM-UEK.
 8. Pędziwiatr, K., Stonawski, M., Brzozowski, J. (2021). Imigranci w Krakowie w 2021 roku. OWiM-UEK.
 9. Pędziwiatr, K., Stonawski, M., Brzozowski, J. (2020). Imigranci w Krakowie w 2020 roku. OWiM-UEK.
 10. Pędziwiatr, K., Stonawski, M., Brzozowski, J. (2019). Imigranci w Krakowie w świetle danych rejestrowych. OWiM-UEK.
 11. Pędziwiatr, K., Trzeszczyńska, P., & Wiktor-Mach, D. (2020). Wieloreligijny Kraków a procesy migracyjne. OWiM-UEK.

Publikacje z zakresu studiów polonijnych badaczki współpracującej z OWiM

1. Fin, A., Legut, A., Nowak, W., Nowosielski, M., & Schöll-Mazurek, K. (2013). Polityka polonijna w ocenie jej wykonawców i adresatów (11(I); IZ Policy Papers). Instytut Zachodni.
2. Legut, A. (2022). Polish Immigrant Organisations in Italy within the Context of Invisibility. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 2022 (XLVIII)(Nr 2 (184)).
3. Legut, A. (2020a). Polskie organizacje imigranckie w Europie – raport z badania przedstawicieli instytucji zajmujących się koordynacją, kreowaniem i realizacją polityki polonijnej. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
4. Legut, A. (2020). Polskie organizacje imigranckie we Włoszech – raport podsumowujący. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.

5. Legut, A. (2019c). Polskie organizacje imigranckie we Włoszech – raport ze studiów przypadku. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
6. Legut, A. (2019b). Polskie organizacje imigranckie we Włoszech – raport z badania ekspertów. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
7. Legut, A. (2019a). Polskie organizacje imigranckie we Włoszech – raport z badania przedstawicieli instytucji. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
8. Legut, A. (2019). Polskie organizacje imigranckie we Włoszech – raport z analizy danych zastanych. Ośrodek Badań nad Migracjami UW.
9. Legut, A. (2013). Polityka angażowania diaspory w pracach Senatu RP w latach 2005-2010 (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru UE-15). W I. Głuszyńska & K. Lankosz (Red.), Państwo polskie wobec Polaków w diasporze. Wyższa Szkoła Administracji.
10. Legut, A. (2008). Narrators and Narratives of Diaspora. European Forum, 1, 127–144.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Nie dotyczy.

Współpraca międzynarodowa:

W ramach CASPAR (Centre for Advanced Studies of Population and Religion), w którym usytuowany jest OWIM, podejmowana jest współpraca z wieloma partnerami zagranicznymi; między innymi z Pew Research Centre, Norwegian Institute of Public Health, Statistics Denmark, Aalborg Universiteit, University of Manchester.

OŚRODEK
BADAŃ NAD
MIGRACJAMI

Ośrodek Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski Centre of Migration Research, University of Warsaw

ul. Pasteura 7, 2 piętro
02-093 Warszawa
e-mail: migration.cmr@uw.edu.pl
www.migracje.uw.edu.pl

Ośrodek Badań nad Migracjami (OBM) jest podstawową i międzywydziałową jednostką Uniwersytetu Warszawskiego. Powstał w 1993 roku jako zespół badawczy stawiający sobie za cel szeroko zakrojone, pogłębione badania nad współczesnymi migracjami międzynarodowymi analizowanymi w kontekście zmian społeczno-ekonomicznych w Polsce i w Europie. Tworzy go interdyscyplinarna grupa kilkudziesięciu badaczy skupiająca przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych.

Dyrektorem OBM UW jest dr hab., prof. ucz. Paweł Kaczmarczyk. Zastępczyniami Dyrektora są: dr hab., prof. ucz. Agata Górny oraz dr hab. Magdalena Lesińska.

Działalność naukowo-badawcza Ośrodka realizowana jest przez trzy główne zespoły badawcze:

- Zespół Badań Społeczno-Ekonomicznych
- Zespół Badań Społeczno-Kulturowych
- Zespół Polityk Migracyjnych

Zakres zainteresowania badawczego:

Działania naukowe i projekty badawcze prowadzone w Ośrodku koncentrują się w szczególności na odpływie migrantów z Polski i napływie cudzoziemców do naszego kraju.

Główne obszary badawcze OBM to:

- Teorie i metody w badaniach nad migracjami
- Determinanty decyzji migracyjnych na różnych poziomach analizy
- Przyczyny i konsekwencje emigracji z Polski
- Napływ i funkcjonowanie cudzoziemców na polskim rynku pracy
- Powstawanie, funkcjonowanie i integracja społeczności imigranckich w Polsce
- Polityka migracyjna w Polsce i w UE
- Funkcjonowanie granicy i migracje nieuregulowane
- Mobilność społeczna migrantów
- Migracje a starzenie się społeczeństwa
- Transnarodowa polityczna i publiczna partycypacja migrantów

Najważniejsze osiągnięcia:

Program badawczy OBM UW zakłada kompleksowe i pogłębione podejście badawcze z użyciem różnorodnych metod.

Podstawowymi zasadami stanowiącymi fundament działalności Ośrodka od momentu jego powstania są interdyscyplinarność oraz wysoka jakość prowadzonych badań. Główny nacisk działalności Ośrodka położony jest na uczestnictwo w długotrwałych projektach badawczych, które bazują na obiecujących metodach badawczych.

Obecnie (2022) w OBM realizowanych jest 31 projektów badawczych o łącznej wartości powyżej 12,5 mln zł. Ponad jedna trzecia z nich jest finansowana ze środków Narodowego Centrum Nauki. Instytucje finansujące lub wdrażające pozostałe projekty to między innymi: Komisja Europejska, Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Fundacja Konrada Adenauera.

Najważniejsze projekty o tematyce polonijnej realizowane w ostatnich latach:

- Polskie organizacje imigranckie w Europie: <http://poie.uw.edu.pl/raporty-2/>
- Polityka wobec diaspory w kontekście migracji poakcesyjnych. Analiza porównawcza Polski, Litwy i Węgier: <https://www.migracje.uw.edu.pl/projects/polityka-wobec-diaspory-w-kontekscie-migracji-poakcesyjnych-analiza-porownawcza-polski-litwy-i-wegier/>
- Pomędzy Polską a Irlandią. Polityczna i publiczna partycypacja polskich migrantów w przestrzeni transnarodowej: <https://www.migracje.uw.edu.pl/projects/pomiedzy-polska-a-irlandia-polityczna-i-publiczna-partycypacja-polskich-migrantow-w-przestrzeni-transnarodowej/>
- Migranci z Polski w Niemczech: <http://mpn.uw.edu.pl/>
- Między zmianą a tradycją – migracyjne ścieżki polskich Romów: <https://www.migracje.uw.edu.pl/projects/continuity-or-change-anthropological-analysis-of-polish-roma-migration-paths-to-great-britain/>
- W poszukiwaniu teorii migracji wielokrotnych. Ilościowe i jakościowe badanie polskich migrantów po 1989 roku: <https://www.migracje.uw.edu.pl/projects/w-poszukiwaniu-teorii-migracji-wielokrotnych-ilosciowe-i-jakosciowe-badanie-polskich-migrantow-po-1989-roku/>
- Partycypacja wyborcza diaspory polskiej w wyborach krajowych od 1989 roku: <https://www.migracje.uw.edu.pl/projects/partycypacja-wyborcza-diaspory-polskiej-w-wyborach-krajowych-od-1989-roku/>

Najważniejsze publikacje:

Ośrodek wydaje od 2012 roku czasopismo Central and Eastern European Migration Review (CEEMR: <http://www.ceemr.uw.edu.pl/>), specjalizujące się w tematyce migracji w regionie Środkowej Europy, to półrocznik dostępny w całości online w formule open-access. Wyniki badań prowadzonych w OBM są regularnie w serii wydawniczej OBM – CMR Working Papers

(https://www.migracje.uw.edu.pl/publication_type/publikacje-cmr/), która liczy już ponad 180 zeszytów będących popularnym źródłem wiedzy o współczesnych trendach migracyjnych w Polsce i w Europie. W 2018 roku, z okazji 25. rocznicy powstania Ośrodka, rozpoczęto nową serię publikacji pod tytułem CMR Spotlight

(https://www.migracje.uw.edu.pl/publication_type/spotlight/).

Badacze i badaczki OBM UW w latach 2021–2022 opublikowali około 40 artykułów w wysoko punktowanych czasopismach naukowych (z IF), m.in. w *Journal of Ethnic and Migration, International Migration, Nationalities Papers, Nature Human Behaviour. Global Networks, Ethnopolitics*. Wybrane najnowsze publikacje dotyczące badań polonijnych to:

1. Marcin Gońda, Magdalena Lesińska (2022). Ewolucja Karty Polaka jako instrumentu polityki państwa. *CMR Working Papers* 129 (187).
2. Barbara Jancewicz, Justyna Salamońska (2020). Migracje wielokrotne w Europie: polscy migranci w Wielkiej Brytanii, Holandii, Irlandii i Niemczech. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny* 2 (176), 7-29, DOI:10.4467/25444972SMPP.20.009.12325
3. Magdalena Lesińska (2019). Nielatwe związki – relacje polityczne między państwem pochodzenia a diasporą. Polska i polska diaspora w okresie przełomu 1989 roku i później. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
4. Magdalena Lesińska, Dominik Héjj (2021). Pragmatic Trans-Border Nationalism: A Comparative Analysis of Poland's and Hungary's Policies Towards Kin-Minorities in the Twenty-First Century. *Ethnopolitics* 20(1), 53-66, DOI: 10.1080/17449057.2020.1808324
5. Michał Nowosielski, Mariusz Dzięglewski (2021). Polskie organizacje imigranckie w Europie. W poszukiwaniu nowego modelu. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
6. Anzhela Popyk (2022). Key Trends and Practices in Diaspora Education Policy Making. Comparative Analysis of Three Countries: Poland, Lithuania and Hungary. *CMR Working Papers* 128 (186).

Pełna lista publikacji badaczy i badaczek Ośrodka znajduje się tutaj:
https://www.migracje.uw.edu.pl/publication_type/publikacje-artykuly/

Współpraca międzynarodowa:

OBM jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych ośrodków badawczych o profilu migracyjnym w Europie. Od roku 1991 Ośrodek uczestniczy w projekcie SOPEMI – monitorowania trendów migracyjnych w Polsce i innych krajach OECD. Od 2007 roku OBM jest członkiem instytucjonalnym IMISCOE Network of Excellence, sieci skupiającej czołowe instytucje zajmujące się badaniem migracji. W 2023 roku OBM UW będzie gospodarzem dorocznej konferencji IMISCOE, najważniejszego wydarzenia dla badaczy i badaczek migracji w Europie.

Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym, Katolicki Uniwersytet Lubelski

Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin
ks. dr hab. Sławomir Zych: zych@kul.pl

Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL powstał w 1972 r., jako Zakład Duszpasterstwa i Migracji Polonijnej z inicjatywy ówczesnego rektora o. Mieczysława A. Krapca w odpowiedzi na zapotrzebowanie na działania badawcze dotyczące tej problematyki sygnalizowane przez przedstawicieli polskiej diaspory. Jako jedyny w Polsce w swoim profilu naukowym posiadał badania nad religijnością. W 1984 został przekształcony w Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym, a w 2010 roku - w Ośrodek. Jest jedną z jednostek naukowo-badawczych Instytutu Historii Wydziału Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

Zakres zainteresowania badawczego:

Program działalności placówki skupia się na sprawie łączności Polski z Polonią, ze szczególnym uwzględnieniem religijności polskiej diaspory. Ośrodek prowadzi interdyscyplinarne badania na płaszczyźnie historycznej, teologiczno-pastoralnej, socjologicznej i kulturowej, jak również gromadzi publikacje i archiwalia dotyczące Polonii i Polaków za granicą. Obecnie głównym zadaniem pracowników Ośrodka badaniach

nad polskimi parafiami w USA oraz organizacjami polskimi i polonijnymi działającymi na całym świecie. Realizuje zadanie zlecone Ministra Edukacji i Nauki „Organizacje polonijne za granicą – badania naukowe, archiwum cyfrowe i centralna baza danych”. Rezultatem powyższych badań będzie utworzenie archiwum cyfrowego polskich organizacji i wybitnych działaczy polonijnych oraz zorganizowanie centralnej bazy organizacji polskich za granicą i ukazanie ich działalności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, religijnej i gospodarczej na rzecz integracji środowiska polskiego.

Najważniejsze osiągnięcia:

Do najważniejszych osiągnięć w ostatnich latach należą: przeprowadzenie prac dokumentacyjno-inwentaryzacyjnych w kościołach polskich na terenie Stanów Zjednoczonych (dotychczas zinwentaryzowano około 200 parafii polskich), uruchomienie i ciągłe rozbudowywanie portalu „Kościoły polskie w USA” (kosciolypolskiewusa.com), prowadzenie badań nad szkolnictwem polonijnym; prowadzenie działalności wydawniczej.

Najważniejsze publikacje:

Wśród najważniejszych publikacji Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL znajdują się: „Leksykon geograficzno-historyczny parafii i kościołów polskich w Kanadzie” (Lublin, 1992, 1993), interdyscyplinarny rocznik naukowy „Studia Polonijne”.

Od 1992 w ramach Serii Biblioteka Polonii publikowane są materiały (seria A) i monografie (seria B) poświęcone Polonii i Polakom na świecie. Obecnie trwają prace nad leksykonem kościołów polskich w Stanach Zjednoczonych (tzw. Polish Cathedrals).

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

- Księgi jubileuszowe polskich parafii w USA (z lat 1898-2000),
- Księgozbiór złożony z opracowań poświęconych Polakom za granicą i Polonii
- Zbiór prasy polonijnej z Europy, Ameryki Północnej i Południowej, Australii

Współpraca międzynarodowa:

Ośrodek współpracuje i utrzymuje kontakt z wieloma organizacjami i grupami Polaków za granicą, m.in.: Światową Radą Badań nad Polonią, Europejską Unią Wspólnot Polonijnych, Związkiem Polaków w Danii, Kongresem Polonii Amerykańskiej, Zrzeszenie Nauczycielstwa Polskiego za Granicą w Wielkiej Brytanii, Polską Macierzą Szkolną w Wielkiej Brytanii, Polska Misja Katolicka we Francji, Polska Misja Katolicka w Brazylii.

Ośrodek Karta

Ośrodek KARTA The KARTA Center

Fundacja Ośrodka KARTA

KRS 0000119146

NIP 526-030-59-57

ul. Narbutta 29

02-536 Warszawa

tel.: (+48 22) 848 07 12

e-mail: ok@karta.org.pl

www.karta.org.pl, www.ksiegarnia.karta.org.pl

Ośrodek KARTA jest niezależną organizacją pozarządową o statusie pożytku publicznego, zarejestrowaną jako fundacja. Powołany w 1990 przez działającą od stycznia 1982 podziemną redakcję gazetki publicystycznej, a następnie niezależnego almanachu „Karta” oraz Archiwum Wschodnie – powstała w 1987, w warunkach konspiracji, niezależną, ogólnopolską instytucję społeczną rejestrującą represje sowieckie. W styczniu 1991 ukazał się pierwszy numer zalegalizowanego pisma „Karta”.

Cztery główne obszary działalności KARTY: archiwalna, wydawnicza i wystawiennicza, edukacyjna, a także budowanie archiwistyki społecznej jako dziedziny życia publicznego.

Ośrodek KARTA prowadzi działania na rzecz dokumentowania i upowszechniania historii najnowszej Polski i Europy Środkowo-Wschodniej oraz popularyzowania historii widzianej z perspektywy jednostki.

Główne kierunki zainteresowań badawczych:

- życie Polaków pod zaborami w II poł. XIX w. i na początku XX;
- II RP, w tym Kresy Wschodnie;
- I i II wojna światowa (okupowana Polska i Polacy poza granicami kraju, zagłada Żydów);
- losy obywateli polskich w ZSRR i pod okupacją sowiecką oraz przesiedlenia po II wojnie;
- życie polityczne, społeczne i kulturalne w PRL;
- opozycja demokratyczna i kolejne przełomy lat 1956, 1968, 1970, 1976; „Solidarność” i stan wojenny;
- transformacja ustrojowa w Polsce i w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej;
- Polacy na obczyźnie (projekty dotyczące Polaków m.in. w Wielkiej Brytanii, Argentynie i Francji).

Najważniejsze osiągnięcia:

- 2001 Dyplom Ministra Spraw Zagranicznych RP dla Fundacji Ośrodka KARTA za wybitne zasługi dla promocji Polski w świecie;
- 2002 Nagroda „Rzeczpospolitej” im. Jerzego Giedroycia za działalność w imię polskiej racji stanu dla Zbigniewa Gluzy i Ośrodka KARTA;
- 2012 Dyplom Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich dla kwartalnika „Karta” i wydawnictwa KARTA za konsekwentne odkrywanie świadków polskiej historii współczesnej;
- 2013 Nagroda Instytutu Piłsudskiego w Ameryce „Joseph Conrad Literature Medal” dla Zbigniewa Gluzy za stworzenie i redakcję kwartalnika historycznego „Karta”;
- 2019 Nagroda Honorowa im. Jerzego Giedroycia od UMCS dla Fundacji Ośrodka KARTA za rzetelne dokumentowanie i upowszechnianie historii najnowszej Polski i Europy Środkowo-Wschodniej oraz szerzenie tolerancji i demokracji.

Najważniejsze publikacje:

1. 112 numerów kwartalnika „Karta” (od 1991 roku);
2. Opozycja w PRL. Słownik biograficzny 1956–89, praca zespołowa pod red. Jana Skórzyńskiego, t. 1, 2000, t. 2, 2002, t. 3, 2006;
3. Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych w latach 1956–1989, t. 1–2, praca zespołowa, DSH, „Memorial”, 2007;
4. seria „Świadectwa. XX wiek”, w tym m.in.: Michał Römer, Dzienniki, t. 1–6, wybór i oprac. Jan Sienkiewicz, Agnieszka Knyt, 2017–2018; Wiktor Woroszyński, Dzienniki, t. 1: 1953–1982, t. 2: 1983–1987, t. 3: 1988–1996, wybór i oprac. red. Agnieszka Dębska, 2017–2019; Dorothy Adams, Amerykańska Polka. Z miłości do mężczyzny i jego kraju, tłum. z ang. Ewa Horodyska, 2021;
5. seria „Żydzi polscy”;
6. Odslony Cata. Stanisław Mackiewicz w listach, wybór Natalia Ambroziak, 2020;
7. Lobbyści. Zachodni rzecznicy polskiej niepodległości, t. 1: W Wersalu, t. 2: Raporty z Polski, wybór i oprac. Andrzej Turkowski, 2021;
8. Księga Stulecia Niepodległości, t. 1 i 2, koncepcja i eseje wprowadzające Zbigniew Gluza, oprac. Marta Markowska, 2018;
9. Ivan Jablonka, Historia dziadków, których nie miałem, tłum. z franc. Katarzyna Marczevska, 2022.

Posiadane zbiory archiwalne:

Archiwum Ośrodka KARTA to około 1,5 tysiąca metrów bieżących zbiorów dokumentowych, ponad 490 tysięcy zdjęć, ponad 6 tysięcy nagrań dźwiękowych. Obecnie to największe w Polsce archiwum społeczne tworzone z zamiarem dokumentowania historii najnowszej. Zawiera dwie duże historyczne kolekcje – Archiwum Wschodnie i Archiwum Opozycji, a w nim – największy zbiór wydawnictw niezależnych z lat 1976–90, a także wpisana na Listę UNESCO „Pamięć Świata” kolekcja „«Solidarność» – narodziny ruchu”. Archiwum „Historii Bliskiej” obejmuje tysiące świadectw historii lokalnej

z obszaru całej Polski – jako plon dwudziestu edycji konkursów dla młodzieży. Archiwum Fotografii to zarówno spuścizny fotoreporterów i fotoamatorów, zbiory środowisk opozycyjnych, albumy rodzinne, jak i kolekcje tematyczne, dokumentujące dzieje Polski i Europy Środkowo-Wschodniej od końca XIX wieku do współczesności. Archiwum Historii Mówionej, współtworzone z Domem Spotkań z Historią, to największy w Polsce zbiór relacji świadków historii audio lub wideo. Część naszych zbiorów dotyczy polskiej emigracji. Zbiory archiwalne KARTY są stale uzupełniane, porządkowane, opracowywane i udostępniane.

Współpraca międzynarodowa:

1993 – uruchomienie międzynarodowego projektu „Wspólne miejsca – Europa Wschodnia” (Warszawa–Moskwa–Kijów);
2001 – udział w międzynarodowym projekcie „Mauthausen Survivors Documentation Project”;
2005–2006 – udział w projekcie „International Slave and Forced Labourers Documentation Project”, prowadzonym przez Instytut Historii i Biografii Uniwersytetu w Hagen;
2012 – założenie Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnej przy Bibliotece Polskiej im. Ignacego Domeyki w Buenos Aires w ramach programu „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą”;
2016 – realizacja projektu „Polskie archiwa społeczne i prywatne w Wielkiej Brytanii”, w partnerstwie z Instytutem Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie;
2022 – otwarcie Witryny Domu Wschodniego – pierwszego w Polsce centrum porozumienia i współpracy dla narodów Europy Wschodniej (www.witrynadw.pl).
Ponadto, KARTA jest członkiem międzynarodowej sieci organizatorów konkursów historycznych EUSTORY (www.eustory.org).

Pracownia
Archiwum Oficyny
Poetów i Malarzy

Pracownia Archiwum Oficyny Poetów i Malarzy, Uniwersytet Jagielloński

ul. Gołębia 14, pok. 65, 31-007 Kraków, tel. (12) 663 13 78

Kierownik: prof. dr hab. Janusz Gruchala,

email: janusz.gruchala@uj.edu.pl

Informacje o Pracowni:

www.edytorstwo.polonistyka.uj.edu.pl/oficyna-poetow-i-malarzy

Spisy materiałów przechowywanych w Archiwum: <https://opim.yum.pl/>

Pracownia powołana została przy Katedrze Edytorstwa i Nauk Pomocniczych na Wydziale Polonistyki UJ zarządzeniem Rektora UJ z 16 X 2012, inauguracja działalności miała miejsce 28 XI 2013, po urządzeniu pomieszczeń i wstępnej rejestracji zbiorów. Archiwum zostało zapisane Uniwersytetowi przez Krystynę Bednarczykową, zmarłą 29 IV 2011 w Londynie.

Główne zadania Pracowni:

- opieka nad archiwum, opracowanie i udostępnianie zbiorów
- opracowanie naukowe zbiorów, badania nad życiem kulturalnym emigracji powojennej, w szczególności nad ruchem wydawniczym

Najważniejsze osiągnięcia:

- Opracowanie katalogu zbiorów w formie bazy danych (adres zob. wyżej)
- Wydanie spisu publikacji Oficyny oraz trzech tomów

korespondencji

- Organizacja seminarium naukowego na temat wydawania listów w dniach 24-25 maja 2018 r.
- Stale opracowywanie zbiorów w postaci prac magisterskich i licencjackich dotyczących Oficyny (ponad 50 prac w latach 2015-2022)
- Trzy edycje konkursu poetyckiego i jedna graficznego o nagrodę im. Krystyny i Czesława Bednarczyków w latach 2014-2018

Najważniejsze publikacje:

1. J. Wysocka, Wykaz publikacji Oficyny Poetów i Malarzy, Kraków 2018.
2. Listy jako wyzwanie dla edytora, red. J. Gruchała, Kraków 2019.
3. S. Laks, K. i Cz. Bednarczykowie, Korespondencja, oprac. J. Malik, Kraków 2018.
4. M. Pankowski, K. i Cz. Bednarczykowie, Korespondencja, oprac. E. Cybińska i J. Gruchała, Kraków 2018.
5. Cz. Miłosz, K. i Cz. Bednarczykowie, Korespondencja, oprac. G. Fijas, Kraków 2021.

Posiadane zbiory archiwalne:

- ponad 1200 teczek z korespondencją,
- dokumentacja działalności wydawnictwa,
- materiały redakcyjne w postaci rękopisów, maszynopisów, w tym korektowych,
- książki wydrukowane przez OPiM, biblioteka domowa pp. Bednarczyków, w tym cenny zbiór książek z dedykacjami autorów.

**Pracownia Badań nad Emigracją Polską
w Niemczech po 1945 r.,
Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego**

ul. Szewska 49
50-139 Wrocław
tel. +48 71 375 24 79
e-mail: pracownia@hist.uni.wroc.pl

Utworzenie pracowni zbiegło się z pozyskaniem w 1993 r. przez prof. Krzysztofa Ruchniewicza, wówczas asystenta Instytutu Historycznego, zbiorów do dziejów Polaków w Niemczech po II wojnie światowej. Był to wówczas pewien precedens, ponieważ tak duża ilość archiwaliów dotyczących zbiorowości polskiej w Niemczech jeszcze nie trafiła pod dach Uniwersytetu Wrocławskiego i jak sądzę do Wrocławia. Mimo pewnych trudności związanych z transportem zbiorów udało się przewieźć do Wrocławia a dzięki zaangażowaniu kilku studentów Instytutu Historycznego spoczął on w pomieszczeniach dzisiejszej Pracowni w Instytucie Historycznym przy ul. Szewskiej 49 we Wrocławiu. Od tamtego czasu po formalnym utworzeniu jej przez Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego Pracownią kieruje prof. Krzysztof Ruchniewicz.

Zakres zainteresowania badawczego:

Dzieje Polaków w Niemczech po 1945 r.; organizacje Polaków w Niemczech po 1945 r.; działacze organizacji polskich w Niemczech po 1945 r.; Polonia w Niemczech po 1945 r.; prasa polska w Niemczech po 1945 r.; polscy uchodźcy w Niemczech po 1945 r.; organy bezpieczeństwa PRL wobec działaczy i organizacji polskich w Niemczech po 1945 r.; notacje biograficzne i wspomnienia działaczy środowiska polskich uchodźców w Niemczech.

Najważniejsze osiągnięcia:

Wystawa zbiorów Pracowni; pozyskanie kilku eksponatów ze zbiorów działacza współpracującego z RWE w Monachium; pozyskanie zbiorów do dziejów polskich organizacji dipisów i uchodźców w Niemczech; praca doktorska pt. „Dzieje Zjednoczenia Polskich Uchodźców RFN 1951-1990” obroniona w Instytucie Historycznym UW r. 2012 r.

Najważniejsze publikacje:

1. Ruchniewicz K., Pracownia Badań Polskiej Emigracji w Niemczech po 1945 r. przy Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, [w:] Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka 1998, nr 1/2, s. 289–290;
2. Ruchniewicz K., Projekt utworzenia pracowni badań nad dziejami polskiej emigracji politycznej w Niemczech po 1945 r. przy Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego (wersja robocza), s. 1–13;
3. Ruchniewicz M., Międzynarodowe seminarium „Polacy w Niemczech po 1945 r. Bilans badań, [w:] Śląski Kwartalnik Historyczny „Sobótka” 1998, nr 1/2, s. 286–287;
4. Wołak Ł., Leksykon działaczy Zjednoczenia Polskich Uchodźców w Republice Federalnej Niemiec (1951–1953), Wrocław 2018;
5. Wołak Ł., Środowisko Zjednoczenia Polskich Uchodźców w RFN. Przyczynek do badań [w:] Z dziejów polskiej emigracji politycznej po 1939 roku. Ludzie, struktury, idee, Warszawa 2019, s.164–218.

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

W chwili obecnej archiwum Pracowni obejmuje ok. 30 mb archiwaliów.

Wśród zgromadzonych materiałów najcenniejsze archiwalia dotyczą działaczy polskich uchodźców w RFN (w tym dipisów) oraz materiały osób starających się o odszkodowania wojenne. Ponieważ miałem okazję, dzięki uprzejmości kierownika Pracowni, eksplorować jej zbiory mogę swobodnie opisać jakie kryje ciekawostki. Pracownia wyposażona jest w archiwalne kolekcje, które obejmują szeroką działalność i obecność Polaków w Niemczech w latach [1944] 1945–1989 [1995]. Zgromadzone materiały tworzą unikalny (jedyne taki w kraju) zbiór do dziejów organizacji m.in.: Zjednoczenia Polskich Uchodźców, Zjednoczenia Polskiego w Niemczech, Centralnej Komisji Porozumiewawczej Związków Zawodowych przy Zjednoczeniu Polskim, Centralnego Komitetu dla Spraw Szkolnych i Oświatowych w Niemczech, Stronnictwa Narodowego delegatura na Niemcy Zachodnie, Polskiego Czerwonego Krzyża- Towarzystwa Pomocy Polakom w Niemczech, Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Niemczech, Centralnego Komitetu Polskich Związków i Zespołów b. Więźniów w Wolnym Świecie, Polskiego Związku b. Więźniów Politycznych Więzień i Obozów Koncentracyjnych Niemieckich, Bratniej Pomocy Studentów Polskich we Frankfurcie, Związku Studentów Polskich w amerykańskiej strefie okupacyjnej Niemiec, Komitetu Polskiego przy Zjednoczeniu Polskim, Zjednoczenia Polskiego Uchodźstwa Wojennego w Brukseli/Paryżu, Polskiej Partii Socjalistycznej – Komitet Główny w Niemczech, Związku Pracowników Polskich w brytyjskiej strefie okupacyjnej Niemiec, Zrzeszenia Polskich Nauczycieli na wychodźstwie w Niemczech, Związku Rolników i Pracowników Rolnych na terenie okupacji brytyjskiej Niemiec, Polskiego Komitetu Opieki nad Grobami w Neumünster, Katolickiego Caritasu dla Polaków w Niemczech, Związku Harcerstwa Polskiego – Komenda Główna w Niemczech, Stowarzyszenia Techników Polskich na Obczyźnie w Niemczech, Funduszu Polskiego, Skarbu Narodowego, Zrzeszenia Wydawców i Księgarzy Polskich za granicą, Syndykatu Dziennikarzy Polskich w b. Rzeszy (zachodnie strefy okupacyjne Niemiec), Zrzeszenia Artystów Sceny Polskiej w Niemczech, Naczelnego Dowództwa Sprzymierzonych Sił Zbrojnych w Niemczech, Związku Polaków w Lubece, Polskiego Regionalnego Komitetu Doradczego, Zentralverband Ausländischer Flüchtlinge in der Bundesrepublik Deutschland e.V. (ZAF-u) oraz wielu innych pomniejszych organizacji.

W archiwum reprezentowana jest również polska prasa emigracyjna wydawana i dystrybuowana w powojennych Niemczech Zachodnich (m.in.: „Polak”, „Ostatnie Wiadomości”, „Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza”, Biuletyn ZPU i Zjednoczenia Polskiego w Niemczech oraz prasa i biuletyny różnych grup polaków w RFN) a także wycinki z niemieckiej prasy dotyczące Polaków w RFN i odszkodowań wojennych. W zbiorze znajdują się również inne polskie dzienniki i czasopisma emigracyjne w tym m.in. czasopismo „Pogląd”. Ponadto Pracownia dysponuje nagraniami Polskiej Telewizji w Berlinie (1985–1986) oraz kopiami dokumentów ze zbioru Zjednoczenia Polskich Uchodźców w Archiwum Hoovera w Stanford.

Współpraca międzynarodowa:

- współpraca z Centrum Dokumentacji Kultury i Historii Polaków w Niemczech Porta-Polonica w Bochum;
- współpraca z Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy’ego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego.

Uniwersytet Rzeszowski

**Sekcja Badań nad Polonią i Polakami na Świecie,
Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu
Rzeszowskiego**

Kierownik Sekcji dr Jolanta Ślęzak – Gotkowska

Adres poczty: cbnp@ur.edu.pl

35-959 Rzeszów, Aleja Rejtana 16c, pok. 027

tel.: +48 17 872 11 16

Sekcja (wówczas jako Centrum) Badań nad Polonią i Polakami na Świecie została powołana do życia na mocy decyzji Senatu oraz JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr hab. A. Bobko z dnia 25 kwietnia 2014 roku. Jej celem było pozyskiwanie, gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie dokumentacji dotyczącej życia środowisk polskich za granicami państwa; popularyzacja wiedzy na temat funkcjonowania, potrzeb i możliwych form pomocy dla środowisk polskich na emigracji. Pierwszym kierownikiem był dr hab. A. Bonusiak, prof. UR. Działalność Sekcji opiera się na zaangażowaniu naukowców, doktorantów i studentów zainteresowanych kwestiami badań polonijnych. Obecnie Sekcja jest jednolitą strukturą wchodzącą w skład Centrum Polonijnego Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego. Dysponuje swoim pomieszczeniem numer 027 oraz wyposażeniem pozyskanym w wyniku realizacji grantu z 2020 roku.

Zakres zainteresowań badawczych:

Współczesna historia środowisk polskich [zasadniczo po 1989 roku];
kultura polonijna [po II wojnie światowej], migracje Polaków [unijne]

Najważniejsze osiągnięcia:

Sekcja / Centrum współpracuje z rzeszowskim oddziałem

Stowarzyszenia Wspólnota Polska, dzięki tej współpracy udało się
w ostatnich latach pozyskać środki na realizację 3 projektów KPRM.

Pierwszym z nich była ScenaPolonijna.pl składająca się z dwóch
elementów – internetowej encyklopedii WikiScenaPolonijna i archiwum
Archiwalia Sceny Polonijnej. Projekt był realizowany w 2020 roku.

W 2022 roku udało się pozyskać dwa kolejne projekty KPRM.

Oba znajdują się obecnie w końcowej fazie realizacji. Pierwszy z nich to:
Mniejszość polska na Ukrainie w walce o demokratyczną, wolną i jednolitą
ojczyznę. Zakłada on przygotowanie dwujęzycznych: publikacji naukowej,
wystawy i powiązanego z nim wykładu, portalu internetowego i 4 slotów
reklamujących projekt. Drugi to Konferencja: Światowy Festiwal
Polonijnych Zespołów Folklorystycznych formą aktywności kulturalnej
środowisk polonijnych (Polska)-ich rola w kształtowaniu wizerunku
oraz promocji Polski, która odbędzie się w dniach 17-21 listopada 2022
odbędzie w Rzeszowie, a jej tematem będzie rola festiwali
folklorystycznych i innych form polonijnej aktywności kulturalnej
w kształtowaniu i promocji wizerunku Polski, Podkarpacia i Rzeszowa.
Rezultatem projektu ma być raport z badań omawiający sytuację kultury
polonijnej. W wydarzeniu weźmie udział grupa około 40 naukowców
i animatorów działalności kulturalnej. Projekty pozyskiwał zespół
obejmujący następujących pracowników UR: prof. UR: A. Bonusiaka,
E. Czop, dr dr J. Kinała, J. Ślęzak-Gotkowską, mgr M. Wójcik,
a także mgr mgr E. Trojanowską, T. Sumarę.

Najważniejsze publikacje:

1. A. Bonusiak, Głos Nauczyciela 1985-2014, Rzeszów 2019
1. Tęgoż, Szkoła polska w Chicago, jej historyczne funkcje,
znaczenie i perspektywy na przyszłość [w:] Polacy w Chicago:
doświadczenie imigranta: integracja, izolacja, asymilacja,
pod red. A. Walaszka,

Warszawa: Muzeum Historii Polski, 2020, s. 195–209.

2. Tegoż, Ukraińscy Polacy wobec konfliktu na Ukrainie (2013–2015), „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2016, nr 1, s. 5–24.
3. Tegoż, Mariupolacy, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2018, nr 1, s. 277–303
4. Tegoż, Rzecz o działalności politycznej mniejszości polskiej na Ukrainie (1988–2018): wybrane aspekty „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2020, nr 2, s. 325–350
5. Tegoż, Polacy w Polsce i na Ukrainie wobec operacji antyterrorystycznej (2014–2018) „Studia Historica Gedanensia” 2021: T. 12, s. 493–514
6. Tegoż, J. Ślęzak-Gotkowska, Materiały do dziejów Światowych Festiwali Polonijnych Zespołów Folklorystycznych Rzeszów 1969–2017, Wydawnictwo UR, 2019, ss. 248
7. Co trzeci lipiec naszym sercem bije...Światowe Festiwale Polonijnych Zespołów Folklorystycznych w Rzeszowie 1968–2019, red. A. Bonusiak, Wydawnictwo UR, 2019, ss. 167
8. E. Czop, Działalność kulturalna współczesnych środowisk polskich w krajach „starej” Unii Europejskiej: zarys problemu [w:] Kultura i samorządność lokalna: historia – współczesność – perspektywy, pod red. S. Kryńskiego, Z. Lenarta, Wydawnictwo UR, 2017, s. 243–253
9. Taż, Mobilność zewnętrzna ludności polskiej przed i po 1989 roku [w:] Rok 1989: nowy początek dla państw Europy Środkowo-Wschodniej, red. nauk. E. Czop, K. Stukus, D. Hanik, Wydawnictwo UR, 2016, s. 104–113

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Do powstania jednostki doszło dzięki wsparciu rzeszowskiego oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, który przekazał jej komplet zbiorów po Światowych Festiwalach Polonijnych Zespołów Folklorystycznych. W miarę prowadzenia działalności Centrum było ono rozbudowane, przekazane do niego zostały zbiory prywatne A. Bonusiaka [oświata polonijna w Stanach Zjednoczonych, kwartalnik nauczyciela polonijnego „Głos Nauczyciela – komplet numerów] oraz zbiory dotyczące mniejszości polskiej w niepodległej Ukrainie

[materiały z archiwów prywatnych i organizacyjnych z Berdiańska, Kijowa, Mariupola, Niżyna, Tarnopola, Żółkwi], razem ponad 2000 dokumentów plus komplet numerów „Dziennika Kijowskiego” z lat 1992–2009.

Centrum przejęło również zbiory rodziny Stala dotyczące polonijnej działalności folklorystycznej w Belgii, Niemczech, Szwajcarii.

Dotychczasowe badania koncentrują się głównie nad tematyką archiwistyką, kulturą, oświatą i życiem organizacyjnym środowisk polskich.

Centrum przygotowało i posiada trzy wystawy:

Wystawa 4-letnie Polonijne Studium Choreograficzne

Wystawa 50 lat Światowych Festiwali Polonijnych

Zespołów Folklorystycznych

Wystawa Polonijne Festiwale Dziecięcych Zespołów Folklorystycznych

Współpraca międzynarodowa:

Centrum nawiązało współpracę z Centrum Języka i Kultury Polskiej na Uniwersytetach w Kamieńcu Podolskim, Berdiańsku, od lat

współpracuje z organizacjami polskimi w Ukrainie

[Berdiańsk, Czerniowce, Mariupol] i Stanach Zjednoczonych

[Zrzeszenia Nauczycieli Polskich w Ameryce z siedzibą w Chicago].

Zakład
Narodowy
im. Ossolińskich

Zakład Narodowy im. Ossolińskich / National Ossolinski Institute

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

ul. Szewska 37

50-139 Wrocław

dr Wiktoria Malicka, Pełnomocnik ZNiO ds. Współpracy z Zagranicą,
wiktoria.malicka@ossolineum.pl

Zakład Narodowy im. Ossolińskich to jedna z najstarszych i najbardziej zasłużonych dla polskiej kultury instytucji. Ma bardzo szerokie pole działania, gdyż w jego ramach funkcjonuje biblioteka, wydawnictwo i dwa muzea.

Zakład Narodowy im. Ossolińskich została założony przez Józefa Maksymiliana hrabiego Ossolińskiego we Lwowie w 1817 roku.

W jego ramach początkowo miała funkcjonować biblioteka i wydawnictwo, ale już w 1823 r. na mocy umowy między Ossolińskim i księciem Henrykiem Lubomirskim - instytucja została powiększona o Muzeum Lubomirskich. Status prawny opracowany przez Ossolińskiego (fundacja) oraz zwierzchnictwo Henryka Lubomirskiego i jego następców umożliwiły stabilną, ponad 120-letnią działalność tej instytucji we Lwowie. Jej rozwój przerwał wybuch II wojny światowej, a w konsekwencji - przeniesienie Ossolineum do Wrocławia. Instytucja kontynuowała swoją działalność, jednak z okrojonymi zbiorami

- do nowej siedziby trafiło jedynie około 27 procent dawnych zbiorów bibliotecznych i jedynie 4 procent zbiorów sztuki. Reszta została we Lwowie – ossolińskie kolekcje utraciły status zbiorów prywatnych i zostały upaństwowione, a następnie wcielone do nowoutworzonych we Lwowie muzeów i biblioteki.

W rzeczywistości komunistycznej Polski, zmianie uległa zarówno struktura, jak i status prawny Ossolineum. W 1953 r. Zakład Narodowy stał się instytucją państwową, wcieloną w struktury Polskiej Akademii Nauk (PAN) i podzieloną na dwie odrębne placówki: Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Bibliotekę PAN oraz Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo PAN.

Po upadku komunizmu w Polsce następuje powrót do dawnej biblioteczno-muzealno-wydawniczej struktury z czasów lwowskich. 5 stycznia 1995 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o fundacji – Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Od tego czasu nadzór i pieczę nad Ossolineum, obok Ministra Kultury, pełni Rada Kuratorów, w skład której wchodzi przedstawiciele rządu, samorządu oraz najważniejszych instytucji nauki i kultury w Polsce. W 2007 r. w strukturze Ossolineum zostało odtworzone Muzeum Książąt Lubomirskich, a w 2015 r. z powrotem częścią Zakładu Narodowego stało się Wydawnictwo Ossolineum. W 2016 r. Ossolineum powiększyło się o jeszcze jeden pion - na wrocławskim Rynku zostało otwarte ossolińskie Muzeum Pana Tadeusza.

Zakres zainteresowania badawczego:

Ze szczególnym zainteresowaniem pracownicy Ossolineum zajmują się badaniem historii ZNiO i jego zbiorów, w tym historycznych kolekcji Ossolineum, których część pozostała w Ukrainie. Prowadzone są również badania nad historią Polski, badania proveniencyjne i literaturoznawcze.

Najważniejsze osiągnięcia:

Ossolineum kontynuuje misję swojego założyciela: gromadzi, przechowuje, opracowuje i udostępnia zbiory biblioteczne i muzealne. Dzięki współpracy z instytucjami lwowskimi, do których po wojnie trafiły ossolińskie kolekcje, Zakład pracuje nad wirtualnym scaleniem przedwojennych kolekcji. W ostatnich latach najważniejszym

przedsięwzięciem była budowa Muzeum Pana Tadeusza, które umożliwiła prezentację zasobów Zakładu Narodowego szerokiej publiczności.

Najważniejsze publikacje:

Zbiory polonijne:

Juzwenko Adolf, Pękalska Marta, Emigracyjni darczyńcy Zakładowi Narodowemu im. Ossolińskich [w:] Materiały XXXVII Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie. 3-6 września 2015 r. Rapperswil, Rzym-Warszawa 2016, s. 79-88;
Katalog czasopism polonijnych XIX i XX wieku w zbiorach Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Oprac. Elżbieta Jagielska, Wrocław 1996;
Księga darczyńców Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Red. M. Pękalska. Wrocław 2017;
Platt Dobrosława, Prasa polonijna w zbiorach Ossolineum i jej recepcja przed i po 1989 roku. „Czasopismo ZNiO” T. 8, 1997 s. 45-50 [materiały z XVIII Sesji Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie, 28-30 sierpnia 1996 r. w ZNiO we Wrocławiu];
Tyszkowski Wiesław, Kolekcja poloników XVIII w. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu - próba charakterystyki, „Czasopismo ZNiO”, Z.10 1999 s. 275-279;
Zbiory i prace polonijne Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Informator cz. 1. Oprac. J. Albin, Warszawa 1993.

Seria wydawnicza „Dokumenty i materiały do dziejów Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa 1952-1975”:

1. Rafał Habielski, Paweł Machcewicz, Rozgłoszenia Polska Radia Wolna Europa w latach 1950–1975, ZNiO, Wrocław 2018;
 2. Jan Nowak-Jeziorański, Adam Ciołkosz, Aleksander Bregman. Korespondencja z lat 1952–1975. Opracowanie: Kamila Kamińska-Chełminiak, Piotr Swacha, ZNiO Wrocław 2018;
 3. Jan Nowak-Jeziorański - Edward Raczyński. Korespondencja z lat 1952–1975. Opracowanie: Andrzej Nowak, Krzysztof Kania, ZNiO Wrocław 2019;
 4. Rafał Habielski, Audycje historyczne i kulturalne Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa w latach 1952–1975, Wrocław 2019;
- Obecnie realizowane są kolejne tomy serii, m.in:

Jan Nowak-Jeziorański – Jerzy Giedroyc. Korespondencja z lat 1952-1998.
Opracowanie: Rafał Habielski.

Jan Nowak-Jeziorański – Karol Wagner Pieńkowski. Korespondencja
z lat 1951-1987. Opracowanie: Andrzej Nowak.

Opracowania przedwojennych kolekcji ZNiO:

Długajczyk B., Machnik L., Muzeum Lubomirskich 1823–1940.

Zbiór malarstwa, Wrocław 2019;

Informator o polonikach w zbiorach rękopiśmiennych Lwowskiej
Narodowej Naukowej Biblioteki Ukrainy im. Wasyla Stefanyka. Część 1.

Zbiory Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich
zinwentaryzowane przed 1945 r. Oprac. M. Matwijów, E. Ostromecka,
Wrocław 2010 ; Część 2. Zbiór Aleksandra Czołowskiego.

Oprac. K. Rzemieniecki, Wrocław 2015;

Katalog druków XVI wieku z historycznej kolekcji Ossolineum,
red. D. Sidorowicz-Mulak, oprac. A. Franczyk-Cegła, M. Minkowska,
G. Rolak, I. Kachur, Wrocław 2017;

Soroko Anita, Rysunki artystów polskich z Muzeum Lubomirskich
we Lwowie, Wrocław 2020;

Posiadane zbiory archiwalne/biblioteczne/muzealne:

Zbiory biblioteczne Ossolineum zapoczątkował księgozbiór Józefa
Maksymiliana Ossolińskiego, na który składały księgi drukowane
(ponad 20 tys. woluminów), rękopisy, mapy, ryciny, medale i numizmaty.
Z biegiem lat kolekcję uzupełniały dary przekazywane przez Polaków
mieszkających we wszystkich trzech zaborach. Obecnie Zakład Narodowy
im. Ossolińskich posiada jeden z najcenniejszych księgozbiorów
humanistycznych w Polsce. Zawiera on wiele druków rzadkich i cennych
w tym książki i czasopisma wydawane na całym świecie przez oficyny
polonijne. Ossolineum gromadzi również archiwa przedstawicieli polskiej
emigracji, do którego należą spuścizny rękopiśmienne m.in Jana
Nowaka-Jeziorańskiego, Kazimierza Sosnkowskiego, Macieja Loreta,
Tadeusza Żenczykowskiego, Zbigniewa Błażyńskiego, Kazimierza
Zamorskiego, czy Eustachego Seweryna Sapiehy.
Zbiorami Muzeum Książąt Lubomirskich opiekują się Dział Sztuki oraz
Dział Numizmatyczny. Dział Sztuki, liczący ok. 200 000 obiektów,

posiada wyjątkowo cenną kolekcję rysunków mistrzów europejskich XV–XIX w. oraz zbiór kilkunastu tysięcy rysunków artystów polskich XVII–XX w. Dział Numizmatyczny liczy ponad 120 000 obiektów, tworzących jeden z najbogatszych tego rodzaju zbiorów w Polsce. Składa się z kolekcji monet polskich, obcych, antycznych, a także banknotów, odznaczeń, medali i pieczęci.

Współpraca międzynarodowa:

Zakład Narodowy współpracuje z instytucjami kultury na całym świecie, w tym w szczególności z instytucjami polonijnymi, jednak lwowskie korzenie Ossolineum w sposób naturalny wiążą Zakład z Ukrainą i predestynują do szerszej zakrojonej współpracy z lwowskimi instytucjami kultury – szczególnie tymi, do których po II wojnie światowej trafiły ossolińskie kolekcje.

Współpraca z Lwowską Narodową Naukową Biblioteką Ukrainy im. W. Stefanyka rozpoczęła się 2003 r. Na mocy podpisanej wówczas umowy instytucje uzyskały możliwość pełnego dostępu do swoich zbiorów (poloników we Lwowie i ukrainików we Wrocławiu), z możliwością ich kopiowania oraz opracowywania. W 2004 r. rozpoczął się proces digitalizacji dawnych kolekcji ossolińskich we Lwowie, który trwa do dzisiaj – wykonanych zostało niemal 5 mln. skanów rękopisów, czasopism i rysunków. Podobne działania podejmowane są w Polsce. W imię długofalowej polsko-ukraińskiej współpracy kulturalnej i naukowej, w 2019 roku Ossolineum i Biblioteka Narodowa w Warszawie przekazały stronie ukraińskiej kopie cyfrowe przechowywanego w tych instytucjach Archiwum Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki. Ossolineum współpracuje również z lwowskimi instytucjami, do których po wojnie trafiły kolekcje sztuki Muzeum Książąt Lubomirskich: Lwowską Galerią Sztuki im. B.G. Woźnickiego, Lwowskim Muzeum Historycznym, Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego oraz Lwowskim Muzeum Historii Religii. Ossolineum pozyskuje środki na konserwację zbiorów sztuki. We współpracy z lwowskimi muzeami odbyło się szereg wystaw zarówno we Lwowie, jak we Wrocławiu. Obiekty wypożyczane z lwowskich muzeów są prezentowane również w ossolińskim Muzeum Pana Tadeusza.

